

SLOVENSKI PASTORALNI SVET

39. PASTORALNI TEČAJ

ZBORNIK

ODDALJENI POT CERKVE

MARIBOR 2005

Predavatelji:
Mag. p. Branko Cestnik CMF
Jožica Ličen
Zlata Krašovec
Dr. Igor Bahovec
Jure Levart

ODDALJENI POT CERKVE
Zbornik 39. pastoralnega tečaja

Pripravil: Slovenski pastoralni svet
Odgovarja: Jože Goličnik, tajnik SPS

Izdal: Slovenski pastoralni svet
Lektorirala: mag. Fanika Kranjc Vrečko

Založila: Slomškova družba d.o.o.

Maribor, 2005

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

253:253(082)

PASTORALNI TEČAJ (39 ; 2005)
Oddaljeni pot Cerkve : zbornik / 39. pastoralni tečaj ;
[pripravil] Slovenski pastoralni svet ;
predavatelji Branko Cestnik ... [et al.]. - Maribor
: Slomškova družba, 2005

1. Gl. stv. nasl. 2. Slovenski pastoralni svet
COBISS.SI-ID 55197441

ODDALJENI POT CERKVE

UVOD

Pred leti mi je po končanem pastoralnem tečaju pisal župnik. V pismu je zapisal, da je s tečaja odšel vznemirjen, kajti slišal je besede o upadanju vernosti, verski brezbržnosti, opuščanju molitve in nedeljske maše, o moralnem propadanju, on pa je pričakoval poročilo o verski pomladi, ki se kaže v porastu veroučencev, številnih vsestransko dejavnih mladinskih skupinah, navdušenih laikih, ki komaj čakajo, da kaj storijo za svojo župnijo.

Verjetno bo kdo po letošnjem pastoralnem tečaju imel podobne občutke, saj bomo spregovorili o največji skupini kristjanov; ki jih redko vidimo v cerkvi, a bi bili užaljeni, če bi jim kdo rekel, da niso kristjani. Govorili bomo o tistih, ki za "velikonočni žegen" napolnijo naše cerkve, se udeležijo velikonočne procesije, polnočnice, so pri kakšnem pogrebu, krstu ali poroki. Ker verouk nič ne škoduje otrokom, jih pošiljajo, da "opravijo prvo sveto obhajilo in birmo, ker sicer bi jim lahko kdaj v prihodnosti njihov lastni otrok očital, da niso poskrbeli za prejem obhajila in brone in za njegovo versko vzgojo. Z dneva v dan se srečujemo s temi ljudmi pri svojem dušnopastirskem delu. Hodijo po robu. Naša beseda in naš odnos do njih, jih lahko približata jedru, lahko pa jih tudi odrineta preko roba cerkvene pripadnosti.

Stojimo pred velikim izzivom. Če sledimo našemu učitelju Jezusu Kristusu, potem je naša naloga, da s skupnimi močmi poskušamo iskati najbolj ustrezna pota do oddaljenih, tako da ne bomo ugasniti tlečega stenja in ne zlomili nalomljenega trsa. Po tej poti ni lahko hoditi. Nevarno je ubirati bližnjice.

Pastoralni tečaj nam ne bo dal že izdelanih napotkov, kako bomo oddaljene pritegnili in bolj trdno povezali z župnijskim občestvom. Skupaj s predavateljema bomo iskali najbolj ustrezno pot, po kateri bomo oddaljenim s svojim oznanjevanjem in pričevanjem omogočili vstop iz roba v središče župnijskega občestva.

Oddaljenih ne bomo pridobili s trdoto, pa tudi ne s popustljivostjo. Oznanjati moramo neokrnjen evangelij in si prizadevati, da smo občutljivi za potrebe ljudi in spoštljivi do Božje besede, ki jo oznanjamo in svetih skrivnosti, ki jih delimo.

Predavanje mag. p. Branka Cestnika nam bo poskušalo odkriti in osvetliti pojav oddaljenih. Če želimo resno pristopiti k problemu, moramo poznati vzroke, ki pogojujejo oddaljevanje kristjanov od cerkvenega občestva. Predavatelj nam bo pojav lepo osvetlil. Jasno je, da namen predavanja ni le analiza pojava oddaljenih, pač pa tudi iskanje odgovorov, kako jim pomagati, da se bodo iz roba pomaknili proti središču. Iz pričevanj spreobrnjenec verno, da za vključitev v versko občestvo niso pomembne le besede, ampak tudi globoka doživetja, ki jih človeku nudi vsestransko lepo oblikovano bogoslužje. Ljudi prevzame množica, ki poje, moli in slavi Boga. Ljubezenska služba bližnjemu je vsakemu razumljivo Jezusovo sporočilo, da kdor pomaga človeku v stiski, pomaga Jezusu.

Ljudje se oddaljujemo drug od drugega. Posledica oddaljenosti je tudi čedalje večji poudarek na osebni svobodi in dostojanstvu posameznika, kar predpostavlja osebni pristop k vsakemu posamezniku.

Koreferati poskušajo na podlagi posameznih primerov še bolj približati problematiko oddaljenih in odpreti pot za skupna iskanja v pogovoru in delu v skupinah.

Na letošnjem tečaju gredo dušni pastirji s svojimi laičnimi sodelavci naproti oddaljenim bratom in sestram po veri. Pri tem pomembnem misijonskem poslanstvu naj nas vodi misel našega papeža Benedikta XVI., ki je v knjigi Bog in svet zapisal, da tudi človek, ki pride v cerkev le za veliko noč, božič ali ob kakšni drugi posebni priložnosti, izraža svoje hrepenenje po luči ter resnici in Cerkev mu mora iti z veseljem naproti.

ODDALJENI POT CERKVE

*Prosimo te, da bi se znali približati zlasti tistim,
ki so se oddaljili od tebe
ali pa vesele novice o tebi še nikoli niso slišali.
(iz molitve po končanem plenarnem zboru Cerkve na Slovenskem)*

Uvod

Benedikt XVI., še kot kardinal Ratzinger, je v zadnjih letih v razpravah in predavanjih (najbolj odmevna je bila lanska razprava z Jürgenom Habermasom) zahodno civilizacijo večkrat razlagal kot soočenje dveh velikih kultur: krščanske in razsvetljenske. Ob tem je krščanstvu nasproti stoječemu modelu priznal, da je danes prav razsvetljenski racionalizem največja operativna kultura na globalnem nivoju, obenem pa nanizal mnoge njegove patologije in protislovja, od nestrpnosti do iracionalizma. Prva značilnost razsvetljenske kulture je emancipacija človeka od Boga v imenu razuma in posameznikove svobode. Emancipacija od Boga je ideološka in filozofsko elitna ter sega v same začetke novega veka, tja do znamenitega in na prvi pogled nedolžnega Descartovega Cogito, ergo sum; in je množična, ljudska. Emancipacija od Boga še ne pomeni ateizma, temveč redukcijo Boga na, kot pravimo, zakristijo oz. v družbeno in eksistencilano nepomembno sfero.

Očetovstvo za razsvetljenski racionalizem Ratzinger pripisuje krščanstvu. Kajti krščanstvo je od vsega začetka religija logosa in enakosti vseh ljudi. "V tem smislu je razsvetljenstvo krščanskega izvora in ni slučaj, da se je rodilo izključno v okolju krščanske vere; tam, kjer je krščanstvo proti svoji naravi žal postalo tradicija in državna religija," je bil kritičen Ratzinger 1. aprila letos v predavanju Razmišljanja o kulturah, ki si danes stojijo nasproti.

Posebno poglavje v tej zgodbi so kristjani, ki imajo zakramente uvajanja, a so svoj življenjski slog zastavili po načelih emancipacije od Boga. So nekakšen hibrid ateizma in vere, modernizma in

tradicionalizma, liberalizma in krščanstva. Ne moremo jih imenovati odpadniki od vere, ker se držijo določenih verskih praks, in ne moremo jim reči "cerkveni" ljudje, ker nekaterih moralnih postavk krščanske vere ne upoštevajo in ker nimajo rednega živega stika z občestvom verujočih. Plenarni zbor (PZ) govori o ljudeh, ki "so prejeli le zakrament krsta ali birme, niso pa zaživali v občestvu verujočih, v Cerkvi." (PZ 58) Največkrat jim pravimo oddaljeni ali obrobní, bolj ironično pa "velikonočni kristjani", v kolikor se v cerkvi prikažejo le za velike praznike.

Sam PZ uporabi le nekajkrat izraz "oddaljeni, oddaljiti" ter "obrobní", je pa njegov temeljni nagib odgovoriti na izziv povečane verske mlačnosti.

V tem predavanju bomo razmišljali o oddaljenih. Najprej se bomo vprašali, kdo sploh so. Nato bomo sledili genezi oddaljenosti skozi otroška leta. Zakaj v ospredju ravno otroška doba? Ker po paradoksnem pravilu oddaljeni postajajo oddaljeni tako rekoč pred očmi duhovnikov in katehetov ravno v obdobju osnovnošolskega verouka in intenzivne zakramentalne pastore. Nazadnje bomo razmislili o pastoralí Cerkve za oddaljene s posebnim pogledom na PZ.

I. Fenomen oddaljenosti

1.1. So oddaljeni sploh problem?

Sociološko gledano oddaljeni niso problem, pač pa dejstvo oz. zakonitost vsake velike združbe ljudi. Tudi prostovoljno gasilsko društvo ima svoje oddaljene pa pevski zbor pa politična stranka ... V naravi množičnih združb pač je, da niso vsi člani le-teh enako motivirani in vsi enako aktivno včlenjeni v dejavnosti. In večje je število članov, več bo oddaljenih oz. slabo motiviranih, pasivnih. Pevski oktet, recimo, nima oddaljenih članov. 8 ljudi mora biti vedno na vajah in nastopih. A že zbor, ki šteje nad 30 članov, bo imel tiste, ki so neredni na vajah; one, ki jih je treba vedno dvakrat poklicati; celo take, ki so člani samo na papirju.

Iz te zakonitosti ni izvzeta niti krščanska religija. V zahodnem svetu je še vedno množičen fenomen in dominantna veroizpoved. To pomeni, da bodo vedno nove generacije zahodnjakov vsaj formalno postajale krščanske. Takšne bodo postajale skozi mehanizme splošne socializacije in avtomatskih navad, ki vključu-

jejo tudi nekatere verske obrede, zlasti krst. Katoliška Cerkev bo še kar nekaj časa beležila precej krstov, torej število članstva ji ne bo drastično upadalo. Obenem bo v tem okolju nenehno imela svoje oddaljene, saj je jasno, da množica krstov še ne pomeni množico močnih in premišljenih osebnih odločitev za pripadnost Cerkvi - kar je bila značilnost predkonstatinske Cerkve.

Oddaljeni so v Cerkvi eden prvih pridigarских problemov (kolikokrat slišimo o "onih, ki ne hodijo k maši!"), vendar obenem so nekako vračunani v organizacijo in infrastrukturo. Pomislite, da bi vsi, ki so vpisani v krstno knjigo, hodili redno k maši in hoteli biti aktivni v župniji! Nastal bi kaos in organizacijski kolaps. Zdi se, da so živa jedra župnij ravno toliko velika, kot jih zmore obravnavati naš zdajšnji pastoralni in kadroviski sistem, ki je še vedno močno vezan na lik in delo duhovnika.

Sociološko torej oddaljeni niso problem, temveč pravilo. A to nas ne sme uspavati, češ, tako pač je - mnogih ni blizu! Cerkev je skupnost verujočih, iščočih odrešenja in večne sreče. Cerkev preveva Sveti Duh. V Cerkvi gre za nadnaravno in bistveno za človeka. Oddaljenost kristjanov od živega občestva in zakramentalnega življenja zato razumemo kot duhovno stranpot in tveganje, kot nekaj, kar kazi podobo Cerkve ter posameznikom pripravlja duhovno in bivanjsko nesrečo.

1.2. So oddaljeni slabi verniki?

Druga težava, na katero naletimo v naši temi, je, kdo sploh so oddaljeni! Na splošno ni težko reči, da so to tisti kristjani, ki ne živijo povezani s Cerkvijo, ali tisti, ki so pozabili na Boga v svojem vsakdanjem življenju. Toda bolj ko bomo hoteli t.i. oddaljene natančno določiti, bolj se bomo zapletali v nejasnosti in protislovja.

Morala. Ali oddaljeni kristjan pomeni moralno slab kristjan? Mnogi so res oddaljeni od cerkvenega dogajanja, živijo pa povsem povprečno moralno življenje, ki seveda vključuje žrtvovanje za drugega, skrb za odnose ipd. Ne moremo torej vsake posamezne oblike oddaljenosti od verske prakse enačiti z moralnim odklonom, zlasti še, ker so mnoge slabosti in grešna nagnjena, ki jih opažamo pri oddaljenih, prisotna tudi pri tistih, ki so blizu. Vsekakor ostaja v veljavi - in to redno opažamo, da oddaljenost od Boga in vere poveča možnosti za moralni propad.

Vera. Ali oddaljeni kristjan pomeni neveren kristjan? Odgovarjamo podobno kot pri morali. Oddaljenega kristjana moramo razlikovati od "tistih, ki Kristusa ne poznajo" (prim. PZ 58), oddaljenost še ne pomeni nevere. To pove že suha statistika. Obisk nedeljskih maš je, recimo, 20 % ali nižji, za verne pa se ima, recimo, 70 % Slovencev in Slovenk. 50 % in več je torej take verske prakse, ki je bolj ali manj oddaljena od uradnih pričakovanj in stoletnega predpisa Cerkve: "Bodi ob nedeljah in zapovedanih prazniki pobožno pri sv. maši!" A tudi tu velja, da oddaljenost pomeni tveganje v veri, pomeni določeno duhovno nezrelost, določeno nepoznavanje Boga, ki se razodeva v Jezusu Kristusu.

Občestvo. Tudi z vidika odnosa do skupnosti ne moremo reči, da oddaljeni a priori ne marajo skupnosti ali da so polemično ali celo sovražno nastrojeni do Cerkve. Pri mnogih akcijah za obnovo cerkvenih stavb ali pripravo farnih prireditev t.i. oddaljeni namreč brez težav sodelujejo in kažejo čut odgovornosti za skupno stvar. Toda ta pripadnost je selektivna, gre do neke meje. Brž, ko jih bomo poskušali pritegniti v duhovno osrčje občestva, t.j. v molitveno in zakramentalno dogajanje, se bodo odtegnili. Oddaljeni so paradoksní člani občestva. "Smo z vami, ampak ne pri pobožnostih," pravijo. Ali kot je razmišljal nek najstnik, ko je opravičeval, zakaj po birmi več ne ministrira in ne hodi k maši: "Saj ni treba moliti, da si kristjan!"

1.3. Kdo so oddaljeni?

Kdo so torej oddaljeni? Pomagajmo si z govorico klasičnega katekizma.

Oddaljeni so tisti kristjani, ki se po prejetih zakramentih krščanskega uvajanja ne držijo petih cerkvenih zapovedi, zanemarjajo molitveno življenje, slabijo v poznavanju in priznavanju šestih resnic ter so vedno bolj izpostavljeni glavnim grehom in kršenju desetih božjih zapovedi.

V definiciji je povedano:

- da gre za kristjane, ki so običajno tudi birmani in so torej v njih položene bistvene zakramentalne milosti;
- da jih empirično zaznamo kot oddaljene, ko v zreli življenjski dobi zaživijo mimo cerkvenih zapovedi; se pravi, da ne hodijo k sv. maši; se ne postijo, se ne spovedujejo in ne prejemajo sv. obhajila; in ne sklepajo cerkvene poroke;

- da je zanje značilno, da ne gojijo osebne molitve in duhovnega življenja;
- da je veliko pokazateljev, ki kažejo oddaljenost kot žgoč duhovni in moralni problem, kot uvod v duhovni in moralni nered.

To je pogled od zunaj, pogled iz pastoralnih statistik. Če na oddaljene pogledamo od znotraj in jih obravnavamo kot osebno duhovno zgodbo, se znajdemo v vzorcu Jezusove zgodbe o izgubljenem sinu (prim. Lk 15). Oddaljenost se namreč kaže v odnosu do Očeta. Oddaljeni ima šibko poznavanje Očeta in močnejšo vero vase kot v Očeta. Oddaljeni vzame Očetovo dediščino (svobodo in čast) in se poskuša v življenju dokazati brez njega. Očeta sumi tiranskih nagibov in kot grožnjo svoji svobodi. Oddaljenost je zato v svojem najglobljem bistvu kot tiha zamera, tiha (podzavestna) polemika duše z Bogom. Oddaljeni nenehno sporoča Očetu (oz. župniku, kot zastopniku Očeta): "Glej, kako mi je lepo brez tebe! Glej, kaj zmorem brez tebe!" Vrnitev k Očetu je zato v znamenju celjenja ran in čiščenja podobe Boga. Cerkev kot analogija Očeta ima bistveno vlogo tako pri oddaljevanju kot pri približevanju.

V našem predavanju bomo duhovno globinske vidike oddaljenosti obšli - čeprav jih imejmo vedno v zavesti - in se posvetili pedagoški in družbeno pastoralni ravni.

II. Pot v oddaljenost

2.1. Zgodnja družinska vzgoja: geneza shizoidne vernosti

Oddaljenost se začne s krstom. Ob rojstvu in krstu je otrok umeščen v družinsko okolje, ki bo prvo in v daleč največji meri izoblikovalo njegov duhovni razvoj in njegovo pripadnost Cerkvi. Poglejmo pot povprečnega oddaljenca!

Prva družinska vzgoja. Ni rečeno, da otrok, ki se bo ob prehodu v odraslost oddaljil od Cerkve, mora nujno živeti v versko brezbriznem okolju. Njegova družina je lahko versko goreča, lahko versko zelo stroga in dosledna. Otrok ima lahko v predšolski dobi tudi neko pristno versko izkustvo, pa ga bo po birmi vseeno odneslo iz naročja Cerkve. Toda povprečni oddaljenec prihaja iz družin, v katerih je odmik od Cerkve in odsotnost verske prakse nekaj vsakdanjega. Otrok se morda še nauči Sveti angel, varuh

moj, a prej ali slej bo spoznal, da angelov varuhov "verjetno" ni, ker jih starši ne kličejo na pomoč. Morda se bo naučil Oče naš, a spet bo prevladal praktični ateizem staršev, ki jim nebeški Oče pomeni malo ali nič. Še več: otrok bo že v zgodnji dobi začutil svojevrstno dvojnost v odnosu do Boga in verskih vsebin. Usodna dvojnost je ta: Po eni strani je nekaj verskega obnašanja nujno treba osvojiti, sam Bog pa ni nujno, da ti kaj pomeni.

Že v zgodnjem otroštvu se pri teh otrocih zasejejo semena shizoidne vernosti, ki se do obdobja pubertete pri večini dokončno razvije. Gre namreč za sočasno delovanje dveh procesov, ki sta v sporu med seboj:

- verska socializacija, spoznavanje Boga;
- sekularizacija, emancipacija od Boga.

Gledano globlje so starši prvi vzor verskega življenja in so tudi prva podoba Boga. Močna ljubezen med možem in ženo, izžarevanje te ljubezni na otroke, njuno intenzivno ukvarjanje z otroki, porodita močan občutek varnosti, voljo po življenju, odprtost za različna izkustva in izzive. Bog se zasidra v otroško zavest kot povezovalc in počelo vsega dobrega, vse te osrečujoče edinosti. Nasprotno pa razbite družine, morebiten alkoholizem, zanemarjanje vzgoje porodijo v otroku občutek ogroženosti. Ker svet ni enoten in lep, tudi Bog ni lep. Svet je dokaz, da Boga ni. Na nezavedni ravni je lahko Bog celo krivec za vse tragično.

2.2. Verouk: protislovna pripadnost, latentna oddaljenost

Z vstopom v osnovno šolo in množičnim vpisom k verouku se otroci iz družin brez verske prakse (nepotreben Bog!) in iz tako ali drugače ranjenih družin (Bog kot krivec!) znajdejo pred ogromnim religioznim sistemom - katoliško Cerkvijo. Prvič pridejo v stik z osebo, ki uradno in nedvoumno predstavlja Boga - duhovnik, katehet. To je svojevrsten šok. Otrok hitro spoznava, da je kristjan in obenem, da je slab kristjan. Svoje situacije ne razume in če katehet ni dovolj pozoren, če obravnava otroke le kot razred, ki se mora to in to naučiti, se bo otrok pri verouku počutil nelagodno. Srečanje z ogromnim verskim sistemom in uradnim predstavnikom Boga bo takemu otroku vzbujal:

- kognitivno: zmedenost (kako to, da je zdaj ta nepotrebn Bog tako zelo potreben, celo najbolj potreben?);

- moralno: občutke krivde (za župnika in Boga nikoli nisem dovolj dober!);
- vedenjsko: siljenje k pokorščini (do birmе moram zdržati!) in željo po uporništvu (nedisciplina, nerednost, pobeg po birmi);
- religiozno: izkustvo Boga, ki je zaprt v cerkvene zgradbe, v konkretnem življenju pa nima mesta.

Dvojni, paradoksni in mimikrijski odnos do vere, ki so ga ti otroci prinesli iz družin, se bo skozi leta verouka ob nadaljnji podpori družin in okolja nadaljeval, poglobljaj in občasno v odnosu do kateheta in domače župnije dobival takšno ali drugačno konfliktno obliko. Po eni strani namreč ti otroci "morajo" k verouku - to zahtevajo tudi starši, po drugi pa ni nujno, da res verujejo in se udeležujejo bolj intimnih dejanj Cerkve, recimo, svetih maš - kar prav tako podpirajo starši.

V teh razmerah vera izgublja intimno moč in postaja del splošnega socializacijskega procesa. Na zavedni ter nezavedni ravni je vse bolj podobna šolski obvezi. Za vero začenjajo veljati pravila igre, ki veljajo za šolo. Ko ni šole, tudi vere ni, zato npr. med počitnicami ne zahajamo v cerkev, po končani osnovni šoli pa sploh ne več.

Če se za nameček izrazimo še z družbeno-politično govoricco, se skozi osnovnošolsko obdobje dokončno ustoliči zanimiva mešanica konzervativnega in liberalnega:

- konzervativna komponenta: tradicija zahteva in v skladu s splošno socializacijo na Slovenskem je, da otrok obvlada nekaj osnov verske prakse in da ima opravljene zakramente do birmе ter da se statistično deklarira kot katoličan;
- liberalna komponenta: na osebni in moralni področju ima prvo besedo človekova samovolja (Benedikt XVI. govori o "relativizmu") in ne objektivno razodeta resnica, ki jo uči Cerkev; povprečen katoličan je v odnosu so svojega katolicizma zelo liberalen.

2.3. Prvo obhajilo in birma: srečna bližina?

Naenkrat latentna konfliktna stanja med otrokom in sistemom, med starši in župnijo in nenazadnje tudi morebitna ranjenost odnosa med človekom in Bogom stopijo v ozadje. Naenkrat pride do praznične enotnosti akterjev, nekakšnega pravega momenta.

Napoči namreč čas prvega svetega obhajila ali svete birme. Želja in interes po teh zakramentih s strani oddaljenih staršev in tudi njihovih bodočih oddaljenih otrok je tako velika, da so ob tej priložnosti pripravljene pokazati veliko mero vdanosti in predanosti Cerkvi. Prihajajo na priprave, so nadvse skrbni, radi sodelujejo z župnikom, nič jih ne moti določena strogost priprave, iskreno se veselijo dogodka. Ne gre za premišljeno dvoličnost, češ zdaj bomo s Cerkvijo, po zakramentu pa ne več; pač pa je v ozadju pristno in z emocijami podkrepjeno izkustvo, da smo kot posamezniki in občestvo naredili korak naprej. Drugače povedano: gre za klasično shemo obreda prehoda.

Dokler človek in družba zasledujeta nek smisel, so obredi prehoda nujni. Nobena skrivnost ni, da so zakramenti uvajanja narejeni po logiki obredov prehoda. Seveda to logiko daleč presegajo, ker so zakramenti. Ne gredo k prvemu svetemu obhajilu, ker smo napolnili 8 let, pač pa ker smo sposobni korak naprej v življenju z Bogom. Za oddaljene pa je značilno, da jih bolj kot teološko-liturgično jedro zanima psihosocialni obredni obod zakramenta; bolj kot koliko bližje smo Jezusu po prvem obhajilu to, kako čudovito in koliko smo zrasli v vseh teh osmih letih. Cerkev za to drži svojih oddaljenih ve, a v zavesti, da ne more soditi vseh posameznikovih notranjih nagibov in da zakrament deluje ex opere operato, to modro in širokogrudno tolerira.

Grobo povedano, Cerkev tu nastopa kot servis obredov prehoda. Zakaj ravno Cerkev? Zato ker nobena druga družbena stvarnost nima takih simbolno-obrednih zmožnosti ter take moralne in zgodovinske teže. Biti birman od škofa, recimo, pomeni, da te v tvoji rasti potrjuje tisočletna avtoriteta, da si del tisočletne zgodbe, pomeni nekaj posvečujoče skrivnostnega, nekaj kar te nagovori v najglobljo bit. Valeta, kot birmi vzporeden obred prehoda, vseh teh skrivnostnih in vzvišenih pomenov nima. Sporočilo valeta (ali maturantskega plesa) je veliko bolj enostavno in plosko, enako kot kasneje sporočilo civilne poroke v primerjavi s cerkveno.

2.4. Prelom po birmi: javna oddaljenost

Verouk kot versko-pedagoški triler dobi razplet pri birmi. Oba procesa, ki smo ju pogojno imenovali konzervativni (imperativ: "moraš k verouku!") in liberalni (imperativ: "bodi sam sebi zakon!"),

lahko pa bi jima rekli centripetalni in centrifugalni ali pa kar sočasna pripadnost in nepripadnost oz. sočasna verska socializacija in emancipacija od Boga, prideta do vrhunca. Birmanca imenujemo "kristjan, zrel za oznanjevanje" in "potrjen od Svetega Duha", kar pa birmanec v skladu z ves čas gojeno centrifugalno držo prešifrira v "zrel za odhod" in "materinskega naročja Cerkve ne potrebujem več" in "dovolj sem močan, da rečem ne!"

Množičen odhod mladostnikov po birmi razumemo kot pastoralno katastrofo - in to upravičeno, s pedagoškega zornega kota pa gre za povsem normalen razvojni proces. Nekaterih vzgojnih agencij in metod štirinajstletnik več ne potrebuje, nekaterim se poskuša upreti in jim reči "ne". Štirinajstletniku, ki išče svojo identiteto in samostojnost, je najlažje reči "ne" župniku in Cerkvi. Tveganje je minimalno (župnik nima nobene možnosti represije), simbolna vrednost pa velika (upor največjemu moralnemu sistemu). "Ne" Cerkvi naredi najstnika za nekakšnega junaka v svojih in v očeh sovrstnikov, obenem pa konča z dvoumno versko prakso in s korpusom občutkov krivde, ki se je skozi veroučna leta nenehno krepil. "Ne" torej zmanjša psihični napor, saj prej latentno oddaljenost zdaj naredi javno.

Vendar vse ne gre tako gladko. Že to, kako odločno najstnik "pobriše" iz cerkvenega okolja, nam pove, da gre za svojevrstno čustveno reakcijo in da je zdaj h korpusu krivdic dodal še eno: pobeg brez slovesa. Najstnik z odhodom iz naročja Cerkve pravzaprav ne razčisti s Cerkvijo in Bogom, temveč zadevo dodatno zaplete in okorno potlači.

Ob teh razmišljanjih ne smemo pozabiti na orjaško moč, ki jo ima sekularizirana kultura nad posameznikom. Tudi tam, kjer prej obravnavanih družinskih nastavkov za shizoidno vernosti ni, se močno čuti vpliv dominantne kulture. Svet sodobnega poganskega hedonizma in porabništva zahteva ne le denar, pač pa tudi dušo mladostnika. Kajti, ko bo imel dušo, bo imel tudi denar. Drugače povedano: nad mladimi kristjani se vrši pritisk, saj je oddaljenost od živega jedra Cerkve in njenih vrednot v interesu porabniške družbe.

Oddaljenost od Cerkve je za povrh v sodobni družbi prevladujoča drža. Če si aktiven kristjan, boš marsikomu šel v nos, nekdo se bo norčeval iz tebe, kdo drug te bo ideološko etiketiral. Zmigati z rameni, češ "kaj pa imam jaz s farji!" pa te pogrezne v "varno" zavetje množice.

III. Sožitje oddaljenih in Cerkve

3.1. Tipologije oddaljenih

V zrelem življenjskem obdobju se oddaljenost oblikuje v več ali manj stabilno bivanjsko držo. Načinov oddaljenosti je seveda toliko, kolikor je oddaljenih. Vseeno si pomagajmo s tremi splošnimi tipi, ki jih lahko približamo trem centrifugalnim momentom:

- moderni emancipiranec ali ko me nekaj od zunaj vleče v stran od jedra (dominantna kultura);
- moralni stranpotnik ali ko se sam oddaljujem od jedra (osebni greh in nevera);
- osebno užaljen ali ko me jedro potiska v stran od sebe (Cerkev, ki prizadene rane).

1. Moderni emancipiranec. Gre za preprosto vztrajanje v izkustvu in mnenju, da Cerkev in Bog nista bistvenega pomena za življenje. Zadnja stoletja se človek vse bolj čuti emancipiranega od Boga. Ta drža ima podporo v dominantni kulturi in svoje veliko ideološko ozadje, ki prihaja od razsvetljenstva, iz racionalizma in ateističnega humanizma.

Emancipirane od Boga lahko razdelimo na tri podtipе:

- Masovni emancipiranec. Najpogostejši tip oddaljenca ne nastane po preišljenih odločitvah ali zaradi čustvenih zamer ali zaradi neke močne zunanje prisile. Gre za spontano prepustitev splošnemu kulturnemu toku, ki religijo postavlja na zadnja mesta med človekovimi potrebami. Ker v ozadju ni zavestne odločitve proti Cerkvi, tovrstni kristjan ohranja bolj ali manj ohlapno pripadnost Cerkvi. Ne bo pa pustil, da bi se Cerkev, kot rad pravi, vtikala v njegovo zasebno življenje in osebno moralo.

- Ideološki nasprotnik. Ideološki nasprotnik vere je tip v zamiranju. Vse manj je kristjanov, ki so se od Cerkve oddaljili iz svetovnonazorskih razlogov. Za tako početje tudi nimajo več zunanje zaslombe, kot so jo še imeli v komunizmu. Agresivno ideološko nasprotovanje veri popušča tudi s strani laicistični liberalnih krogov.

- Post-moderni brezbriznež. Opazna drža zlasti pri mladih. Post-industrijski procesi in post-moderna kultura ustvarjata ljudi brez korenin, brez popkovine, ki bi jih vezala na kakršnokoli *mater*, vključno na mater Cerkev. V kolikor je ta indiferenca med mladimi

trend, ki ga načrtno promovira pop-kultura, več ne moremo govoriti o čisti indiferenci, ampak že o nekakšni ideologiji *brezdomovinske*. V kolikor ti krogi pop-kulture uporabljajo Cerkev in njeno simboliko za obračun s svetom, ki ga ne marajo, prav tako več ni brezbriznosti, temveč polemika s Cerkvijo, kar je že odnos. Ko se mladi zaposlijo in si ustvarijo družine, trendovska brezdomovinska z dotično pop-kulturo vred seveda popusti.

2. Moralni stranpotnik. Zlasti po prvih spolnih izkušnjah in nadaljnjem koruzništvu se mnogi v svoji indiferenci do Cerkve dodatno utrdijo. Natanko vedo, kakšno je mnenje Cerkve o teh zadevah in točno vedo, da so "mimo" Cerkve. Čutijo se kot tihi obsojenci. Če so vmes splavi ali druge oblike moralnega propada, se bodo Cerkve vedno bolj bali in morda sčasoma v lastno obrambo zavzeli agresivno ali posmehljivo protiversko držo.

3. Osebo užaljen. Nekateri se oddaljijo zaradi slabih izkušenj z duhovniki in ožjim cerkvenim okoljem. Oddaljenost je potem v znamenju čustvene ranjenosti. Pri tem je možno, da gre za izgovore. Nekdo, ki išče razlog, da bi zapustil občestvo, ga bo hitro našel v tej ali oni duhovnikovi napaki.

3.2. Priložnostna približevanja jedru

Povprečni od Cerkve oddaljeni slovenski kristjan se priložnostno brez večjih zadržkov približa notranjemu cerkvenemu dogajanju, se udeleži kakšnega obreda in se tudi zbliža z duhovnikom ali pastoralnim delavcem. Kakršenkoli je že nagib, da pridejo blizu, in kakorkoli so že nerodni pri tem (npr. žvečenje žvečilnega gumija med obredom), so ti trenutki pastoralno zelo dragoceni. Dragoceni, ker:

- razkrinkajo in razodevajo duhovno stanje oddaljenih;
- oddaljeni v teh primerih kažejo večjo mero odprtosti za nagovor Cerkve kot sicer;
- oznanjevalcu je s strani oddaljenih priznana vloga oznanjevalca, kar kerigmatični pristop zelo olajša.

Priložnostna približevanja lahko razdelimo v štiri sklope:

Veliki prazniki in tradicionalni obredi. Naštejmo jih nekaj: božič, velika noč, krst, birma; blagoslov cest, vozil, tega in onega; Huberotva maša za lovce, Florjanova za gasilce; tradicionalna

maša na romantični podružnici, itd... Pod lupo vzemimo velikosobotni blagoslov jedi. To je gotovo najbolj množičen verski dogodek na Slovenskem. Množična udeležba krščenih in tudi nekrščenih nam razodeva potrebo po "požegnanosti", kar je določeno znamenje odprtosti za skrivnostno in sveto. Obenem pa blagoslov jedi pomenljivo zasenči velikonočno vigilijo, ki je mati vseh maš in ki je mnogokje obiskana slabše kot povprečna nedeljska maša. Ravno množičnost pri blagoslovu in ne-množičnost pri vigiliji nam pove, kako daleč v skrivnost vere sežejo oddaljeni. Razumejo duhovno govorico blagoslova jedi, ki je dokaj fundamentalna in nekoliko atavična religiozna drža, ne sežejo pa v osrčje velike in bistvene Kristusove skrivnosti. Velikonočni zajtrk skoraj vseh Slovencev in Slovenk v tem smislu lahko razumemo kot nadomestno evharistijo, kot zametek evharistične zavesti, kot pre-evharistično dogajanje v oddaljenemu razumljivi govorici, kar je lahko dober nastavek za oznanjevanje in katehezo.

Otroci. Kot smo videli v prejšnjem poglavju, pri otrocih paradoks oddaljenosti pride na dan na prav poseben in nazoren način. Po eni strani so poslani k verouku, po drugi varovani pred "preveč resno" vero. Otroci prinesejo s strani staršev s seboj socializacijski imperativ, ki veri kljub vsemu priznava določeno vzgojno avtoriteto, in prinesejo s seboj modernistični sum, ki ne zaupa religiji. Otroci so nekakšna sonda oddaljenih. Z njo sondiranje stanje v Cerkvi in v njeno jedro pošiljajo šifrirana sporočila. Če otroke verouk osrečuje in jim pomaga pri rasti v zrelejšo osebnost, bodo oddaljeni starši popuščali v sumu in rasli v zaupanju. Videli bodo, da "Bog ne škodi" in da ni nujno, da je Bog dober le za "deco in stare mame". Že sv. A. M. Klaret je svoje misijonarje učil, da se preko otrok pridobivajo odrasli, zato ni vseeno, kakšno sporočilo bomo odpošiljali preko otrok.

Bolezen in smrt. Ob smrti bližnjega se v človeku zbudijo tesnoba, sveti srh in ogroženost. Vsa sredstva obvladovanja problemov in obrambni mehanizmi, ki jih pridoma uporabljamo skozi življenje, na tem mestu odpovejo. To, da takorekoč vsi oddaljeni za rajne svojce hočejo imeti cerkveni pogreb in da se jim zdi samoumevno, da bodo tudi sami cerkveno pokopani, ter da na sploh veliko dajo na kult rajnih (mimogrede: Slovenija je morebiti edina dežela na svetu, kjer nagrobne sveče lahko kupim tudi na pošti ali celo pri

mesarju), ni indiferentno. Kaže na preživetje in trdoživost temeljne religioznosti, ki se je po naukih nekaterih antropologov začela ravno z obrednim pokopavanjem umrlih. Kaže še na to, da se človek vendarle zaveda svoje šibkosti in ranljivosti, iz katere se rojeva klic po Bogu. Niso redki primeri, ko vstop v vdovstvo sovpada z verskim preporodom. Plenarni zbor direktno pravi: "Na novo bo potrebno ovrednotiti tudi zakramentale, kot so pogreb in blagoslovi, saj je njihovo obhajanje lepa priložnost za posredovanje evangelijskega oznanila tudi obrobni vernikom" (PZ 124).

Nereligiozne dejavnosti občestva. Tipična tovrstna župnijska dejavnost je obnova stavb. Kjer se še dogajajo množične prostovoljne akcije, s primernim povabilom ni težko privabiti oddaljenih. Prispevali bodo sredstva, znanje in čas, da bo npr. farna cerkev zasijala v novi fasadi. Pri tem ne gre samo za prispevek k lepši krajini (sosedu ali bencinskemu servisu ne prispevamo ničesar za lično fasado) in za splošno potrebo po druženju skozi delo, gre še za globlje priznavanje simbolov občestva, kar sakralne zgradbe so. Včasih se iz teh akcij ponovno vzpostavi vez z občestvom in opravi tiha sprava. Spet smo v polju govornice, ki ni striktno religiozna, oddaljeni pa se skozi njo sporoča in išče stik.

3.3. Reakcija jedra

Ožje jedro občestva, se pravi, redni nedeljniki so v odnosu do oddaljenih na splošno dokaj tolerantni in razumevajoči. V primerjavi z drugimi verskimi organizacijami - sektami, odnos katoliške Cerkve do svojih mlačnežev lahko celo imenujemo zmerno liberalen. V Cerkvi ni nobene psihološke represije nad odhajajočimi člani, kar srečamo pri sektah; Cerkev ne vrši nobenega družbeno-totalitarnega pritiska nad množico vernikov, ki kršijo cerkvene zapovedi, kar je še lahko počela, ko je bila dominantna religija - in ji je danes za taka početja žal. Ob tej splošni naravnosti srečujemo dvoje skrajnosti, dvoje pastoralnih skušnjav: nizkopražni populizem in visokopražni rigorizem.

Za **populistični pristop** duhovnika ali pastoralnega delavca do oddaljenih je značilna nizkopražna zakramentalna pastorala. Krščujemo, birmamo in poročamo vse vprek. Ne kompliciramo veliko s papirji in pripravami. Obrede izvedemo na mikaven in domač način. Vzamemo si čas za pojedine in veselice in znamo celo biti izvrstni

animatorji ljudskega veselja, kar nas naredi še posebno priljubljene. Kot dobri populistični točno vemo, da ljudi ne smemo dražiti z ostrimi moralno-verskimi vsebinami (npr. spolna morala), zato se jih v pogovorih izogibamo ali jim zmanjšujemo pomen.

Rigoristični pristop je dedič klasičnega slovenskega janzenizma. O "pravem" kristjanu imamo zelo visoko mnenje, razumemo ga kot duhovno elito. Pričakovanja do vseh kristjanov so karseda visoka. Nad oddaljenimi smo nenehno razočarani, v bistvu pa jih potrebujemo, da še bolj sveti naša "prava" pot, da smo bolj elita. Ko se oddaljeni približajo in pridejo prosit, recimo, za krst otroka, radi uporabimo njihov podrejen položaj, da jim očitamo koruzništvo ali pa kar naravnost odklonimo "krst brez poroke". Na sploh je za rigoriste značilen pridigarski žanr očitaj in šibanja napak.

4. Pastoralna oddaljenih po Plenarnem zboru

4.1. Pastoralna oddaljenih skozi redno prakso

Čeprav razumemo velika zgodovinska ozadja pojava, kakor tudi vse vpletene psihosocialne zakonitosti in ves sklop kulturoloških vplivov, do oddaljenih ne moremo biti indiferentni in pasivno prepuščeni sprotnosti. S Plenarnim zborom se je Cerkev na Slovenskem podala na pot nove evangelizacije (prim. PZ 59). Pri tem je odločno zapisala: "Cerkev na Slovenskem se v duhu drugega vatikanskega koncila in pokoncilskih dokumentov zavestno odloča za služenje današnjemu človeku po načelu, da je človek pot Cerkve" (PZ 43). Že kazalo Sklepnega dokumenta PZ nam nakaže cilje in strategijo. Dokument je strukturiran v tri člene: svet-Cerkev-svet, (Cerkev v oklep(aj)u sveta!). Kratkemu soočenju s stanjem v svetu (prvo poglavje) sledi kratek oris strategije (drugo), nakar se za dolgo časa zazremo vase vse do ravni pastoralnega drobnjakarstva (tretje, četrto in peto), zaključimo pa z nagovorom sodobne družbe in države (šesto).

Že iz strukture besedila in obsežnosti posameznih poglavij je razvidno, da prvi in neposredni cilj posinodalne preнове niso "tisti, ki Kristusa ne poznajo." Neposredni cilj smo mi, deklarirani kristjani, občestvo verujočih, bodisi, da smo vsako nedeljo pri maši, bodisi samo za polnočnico. To je metodološko korektna pot nove evangelizacije: iz notranje preнове, začeniš kakopak z liturgijo - s

srcem in virom občestva, črpati moč za oznanjevanje navzven. Nenazadnje sam PZ citira dr. Franca Rodeta: "Največja težava, da tega cilja /nove evangelizacije/ ne dosegamo tako, kot bi želeli, ni zunaj Cerkve in v današnji kulturi, ampak znotraj Cerkve, odvisno od nas, od naše slabotne vere,..." (PZ 59).

Vitalno in sproščeno ter v Boga zazrto občestvo, namreč samo po sebi deluje centripetalno in privablja v jedro zunanje kroge kristjanov.

Plenarni zbor tudi ne briljira v domišljiji, kako evangelizirati "nove pogane", čeprav bi iz uvodnih razglasov in himničnih tonov to pričakovali, pač pa se na široko razpiše o bogoslužju, o zakramentalni pastoralni in o katehezi. Iz tega lahko razberemo, naj se pastorala oddaljenih zgodi predvsem skozi redno dejavnost, ki na župnijah že poteka in ki se je oddaljeni priložnostno in po določenih pravilih udeležujejo. Čeprav se nam na tej točki Plenarni zbor zazdi nekoliko medel in plašen, je vendar na delu pastoralna modrost in previdnost. Očitno se PZ zaveda, da so standardne dejavnosti Cerkve v veliki meri neizkoriščene oz. nezadostno kakovostne, da bi z oznanilom prodrle dlje med ljudi in prišle do srca. Očitno je tudi, da PZ vračuna kadrovske šibkosti Cerkve na Slovenskem in zato ne vztraja v kategorialni pastoralni, za katero vemo, da zahteva posebej pripravljene in s posebno karizmo obdarjene ljudi, ki po možnosti naj ne bodo vpeti v redno župnijsko pastoralo.

V povzetku povedano: Cerkev na Slovenskem na izziv oddaljenih odgovarja tako, da nas poziva k osebni in občestveni prenovi, k črpanju iz neusahljivega Božjega vira, da bi dobili moč in spoznanje za bolj kakovostno in bolj goreče delo na področjih, kjer že delujemo, ter da bi se nam še posebej obnovil poslušnost za življenje obrobni.

Na primeru osnovnošolskega verouka povedano: Verouk naj bo tak, da bo otroku vzbujal veselje do občestva, mu zbijal predsodke o veri in Bogu, ga vzgajal v osebni odnos z Bogom, mu dal okusiti, kako dragocen je za Cerkev in Boga ter tako krčil možnosti, da se ti otroci v dobi pubertete oddaljijo. Da to dosežemo, je nujna metodološka prenova verouka, ki bo vključevala večje število katehetov, delo v manjših skupinah, poseganje po novih didaktičnih in animacijskih sredstvih, večjo uporabo izkustvene govorice,...

Z drugimi besedami: Verouk naj bo tak, da bo resnično obličje Očeta vsakemu otroku posebej izkustveno čimbolj razvidno. Za

življenje nepotrebni, za žalost pa krivi Bog naj postane potreben in odrešujoč. Mučna shizoidnost sočasne vere in nevere naj preide v sproščeno občutje ljubljenosti, ki pričakuje odgovor.

4.2. Pastoralna oddaljenih kot izredna praksa

Plenarni zbor za prenovo župnije med drugim naroča, da mora župnija preiti "od ukvarjanja z zgolj notranjimi župnijskimi vprašanji k evangelizaciji oddaljenih in neverujočih na področju župnije, k zanimanju za širša vprašanja naroda, države in sveta" (PZ 427). Povrh tega je v naravi nove evangelizacije, da ni nova samo zato, ker je ponovitev neke prejšnje, temveč je nova tudi v metodi in govorici. Natančen pregled sklepov PZ ne nakazuje, kakšne naj bodo nove in izredne oblike pastore tistih, ki so na robu ali zunaj Cerkve, in katere naj bodo strukture, ki se bodo načrtno ukvarjale s tako pastoralo. Tu in tam naletimo na kakšno strukturno novost, ki nekoliko poseže tudi na področje oddaljenih (npr. priporočilo k bolj intenzivni uporaba modernih medijev) in to je vse.

Odgovor o izredni praksi si pomagajmo poiskati na ravni strategije (drugo poglavje) in pojmovanja Cerkve (tretje poglavje). V strategijo so zapisane naslednje odločitve in usmeritve, ki jih lahko razumemo tudi kot kriterije za ustvarjanje konkretnih metod v pastoralni oddaljenih:

- odločitev za človeka: vključuje ne-elitistično gledanje na človeka; zanima nas vsak človek in spoštujemo zgodbo vsakega posameznika; kot dobri poslušalci se bomo poskušali vsakemu približati;
- odločitev za družbo solidarnosti: posebno pozornost bomo posvetili ubogim in odrinjenim; naša ljubezen do zadnjih je naše najmočnejše pričevanje in oznanilo Kristusa v sodobnem svetu;
- Cerkev na poti nove evangelizacije: ne bomo se ustrašili povsem novih prijemov in poti do sodobnega človeka; šli bomo iz naših okostenelih struktur človeku naproti;
- Cerkev kot prostor dialoga: Cerkvi bistveno je, da smo si vsi bratje in sestre, da se torej pogovarjamo med seboj in spoštujemo v svojih različnostih; Cerkev tudi v odnosu do sveta in obrobnih preveva optimizem, zato išče vse, kar je dobrega v ljudeh dobre volje.

Skratka, do oddaljenih vodi potrpežljiva pot dialoga in prilagajanja govornice z veliko solidarnostnega posluha za njihovo življenje. Za vzorec naštejmo nekaj konkretnih tovrstnih pristopov, ki presegajo redno farno pastoralno, in ki jih Cerkev na Slovenskem že uporablja:

- dejavnost Karitas med najbolj stiskanimi in revnimi;
- salezijanski preventivni vzgojni sistem, ki skozi metodo oratorija pritegne in nagovori obrobno mladino;
- bolniški kurat, ki je vedno na razpolago v trpljenju najbolj preizkušanim; zaporniški, ki posluša najtežje probleme vesti; vojaški, ki živi življenje vojaka;
- internetni forum RKC, na katerem se srečujejo najrazličnejši drugače-verujoči;
- ...

4.3. Pomanjkanje ljudi: ovira in priložnost

Seveda je ob tem pereče dejstvo, da bi glede na potrebe tovrstnih dejavnosti moralo biti veliko več pastoralnih delavcev. Pridemo do problema s kadri, ki se ne nanaša samo na izredne oblike pastoralnega dela, pač pa tudi na redno župnijsko delo. Zaradi pomanjkanja ljudi danes namreč trpi sama temeljna pastoralna struktura, ki v svojo redno delo ne zmore vključiti tiste dodatne pozornosti, ki jo zahtevajo oddaljeni. Če komaj zmoremo redno, kako naj delamo še izredno? Če z zadnjimi močmi komaj vzdržujemo jedro župnije, kako naj gremo do oddaljenih na rob?

Največja pomanjkljivost PZ je, da je močan v viziji, a šibak v notranji analizi. Slabo oziroma premalo eksplicitno je opravil izračun moči, četudi, kot smo videli, implicitno na kadrovske šibkosti vendarle računa, ko se ne zaletava v orjaške projekte. Kritična analiza vodilni kadrov od škofov do duhovščine pa je povsem odstotna, čeprav vemo, kako pomembno je pri pastoralnem načrtovanju vedeti, kdo naj dela in kako naj dela.

Vprašanje je: kdo bo šel do oddaljenih?

Bodo to **laiki**? Tisočletje so bili "večni otroci", ovčice, zdaj pa kar naenkrat pričakujemo, da bodo pogumni levi. Struktura slovenskega katolištva je kompleksna in v globino zaznamovana s klerocentризmom. Dvodelnost Cerkve (posvečeni/neposvečeni) ni zgolj pravna, ampak duhovno-psihološka. Povprečen laik je žrtev ekle-

zialnega manjvrednostnega kompleksa, zato se s težavo odgovorno angažira v tipično pastoralnih projektih. Z veseljem pa se bo žrtvoval v obnovah stavb.

Vendar to intra-eklezialno stanje in večdesetletna zamuda v razvoju laikata na Slovenskem ne sme biti izgovor, da laik ne bi v svojem okolju bil samozavesten pričevalec za Kristusa. Seveda moramo upoštevati, da je "tam zunaj" (npr. v ponedeljek na delovnih mestih) klima precej drugačna kot "tu notri" (npr. v nedeljo po maši na trgu pred cerkvijo), da so ponekod duhovne teme tabuizirane, da se na sploh bohota tipična slovenska mimikrija, da kulturno-vojniško stanje v slovenski družbi katoličana potiska na rob, toda laik, ki bo srčno ljubil Cerkev in Boga, bo vse manj v potuhnjeni držki ampak sproščeno in nevsiljivo navzoč kot "blag Kristusov vonj, tako med tistimi, ki so na poti rešitve, kakor med tistimi, ki so na poti pogubljenja" (2 Kor 2,15).

Redovniki in redovnice. Veliko upanje za pastoralo oddaljenih so redovi. Imajo karizme za to. Zlasti pri apostolskih redovih so zgodovinski vzroki njihovega nastanka največkrat bili ravno oddaljeni, obrobni, ubogi. Toda moški redovi se pospešeno *klerikalizirajo*. Redovniki prevzemajoč župnije postajajo podobni škofijskim duhovnikom in so vse manj agilni v polju mejnega apostolata. Ženski redovi pa so kljub veliki marljivosti premalo dinamični za široko in sistematsko delo z obrobni. Povrh vsega kriza poklicev pesti tudi redove.

Duhovniki. Pomanjkanje duhovnikov pomeni hud udarec za kategorialno pastoralo in novo evangelizacijo. Duhovniki so zaradi vedno večjega obsega dela v polju zakramentalne pastorale in rednih župnijskih dejavnosti vedno bolj zaprti na relacijo zakristija - veroučna učilnica - mrliška vežica - gradbišče. Zavzemamo se za čimbolj dinamičnega in v svet odprtega duhovnika, stvarnost pa nam neusmiljeno izrisuje tempeljski tip duhovnika-liturga. Duhovnikom, ki se vseeno spuščajo v polje pastoralne obrobni in, recimo, bolj aktivne mladinske pastorale, se lahko hitro zgodi "pregoretje" in psihična izčrpanost. Zgodi se lahko celo upor "pridnega" župnijskega jedra, ki odsotnost župnika iz okolja templja in njegovega "letanja z mladino" ne razume in ne podpira.

Klasična kadrovska shema s posvečenimi za krmilom, na jadrih in pri veslih barke ter z neposvečenimi laiki kot pasivnimi potniki,

prihaja v krizo. Kot v vsaki krizi se tudi v tej skriva nova priložnost. Morda se bo Cerkev prav skozi krizo duhovnih poklicev vrnila v naročje občestva, kot je pomenljivo prerokoval nek italijanski prelat.

Zaključek

Tako imenovani oddaljeni kristjani niso poraz Cerkve, so znamenje in priložnost za Cerkev. Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem in njegov sklepni dokument lahko razumemo kot eno samo veliko skrb matere Cerkve za svoje otroke, zlasti za tiste, ki so zakramentalno in občestveno življenje zanemarili ali povsem opustili. Ne pričakujemo toliko neke široke kampanjske pastorale za zajetje obrobnih rib, temveč najprej resnico o naši veri. Nova evangelizacija bo krenila iz notranje preнове Cerkve ali pa sploh ne bo krenila.

Bogato izkustvo Cerkve nas navaja k drzni tezi: Cerkev, če hoče, lahko pride do vsake skupine oddaljenih, za vsakogar je lahko privlačna, ampak le kot živa tvorba ljudi, ki so v njej našli odgovore na najgloblja življenjska vprašanja.

KARITAS POT DO ODDALJENIH

*Če namreč ljubite tiste, ki ljubijo vas, kakšno plačilo vas čaka?
Mar tega ne delajo tudi cestnarji? (Mt 5,46)*

Naša vera nam govori o čudovitem načrtu, ki ga ima Bog s svojim stvarstvom. In prav je, da si takoj na začetku priznamo, da smo v ta Božji projekt vključeni prav vsi; tako tisti pri oltarni mizi kot 'oddaljeni ali obrobni'. Jezus je svoje učence, po njih pa nas vse, poslal v svet. Ni želel, da se zapremo v cerkve, tudi ni naročil, naj si svet podredimo, naročil je, naj bomo kvas. Predvidel je tudi, da nas bodo zavračali in preganjali, še več, opozarjal je tudi na nevarnost, da se kvas spridi. Tudi sam sveta ni obsojal, marveč je prosil celo za tiste, ki so ga preganjali.

Zakaj ta uvod? Zato, ker se vse bolj čuti, kako zelo radi 'iščemo iver v očesu svojega brata'. Zdi se, da se vse preveč vznemirjamo in razburjamo zaradi tistih, ki ne živijo, kot bi mi hoteli, ali tistih ki krščanstvo zavestno odklanjajo. Ali ni v tem pretiranem opozarjanju in iskanju napak preusmerjanje pozornosti od lastnih napak in grehov? Mar ni to pritoževanje, nerganje in obupavanje znak šibke vere? Če resno mislimo, da nam za tiste oddaljene ni vseeno, se moramo najprej potruditi, da bomo sami trdni v veri in dejavni v ljubezni. Kar lepo se sliši, priznati pa si moramo, da ni tako preprosto.

Kako Karitas odgovarja na take izzive?

Skoki teh 15 let, ki jih je Karitas v slovenskem prostoru prehodila, smo tisti, ki smo se zavestno odločili podpirati tretji steber življenja in poslanstva Cerkve, doživeli marsikaj. Večkrat se zgodi, da ljudje, ki vedo, da smo del Cerkve, pričakujejo od nas več, kot smo jim sposobni nuditi. Ne mislim tu materialnih dobrin, temveč lastnosti, ki naj bi jih imeli dobri kristjani. Prijaznost, potrpežljivost, nesebična ljubezen, predvsem pa, da bi jim bili luč v temi. Med temi so prav gotovo tudi 'izgubljeni sinovi', ki iščejo pot ali vrnitev v cerkveno občestvo. Le prepoznati jih je treba in jim na primeren način ponuditi roko. Vse več je tako imenovanih 'modernih emanci-

pirancev', ki so dobro živeli v prepričanju, da sta Cerkev in Bog brez koristi, ker oni tako in tako vse obvladajo in lahko vse plačajo. Potem pa pridejo razne življenjske preizkušnje (neuspeh v šoli, izguba službe, bolezen, prevara, nasilje, droga...), ki jih celo veren človek težko sprejme, njim pa se vse sesuje.

Otroci, mladi, družine ...

Že malo obrabljena fraza, da je družina v krizi, še kako drži. Stiske so drugačne, kot so bile nekdaj, sodobni način življenja ponuja družini marsikaj, zaradi česar pa ji navadno zmanjka časa zase in za Boga. Zato je Cerkev poklicana, da vstopi na tista področja vzgoje in podpore, ki ne vodijo v samozadostnost in individualizem. Pri Karitas imamo kar nekaj programov, s katerimi skrbimo, da ne bi porinili na stranski tir skrbi za sočloveka in mislili zgolj nase.

Vsakoletna postna akcija, ki jo vodimo pod naslovom 'Plamen upanja za otroke v stiski', je sicer namenjena otrokom, ki v Bosni trpijo zaradi posledic vojne. Ta izkušnja je našim otrokom, hvala Bogu, prihranjena, toda prav je, da to povemo, zato zahvala vsem katehetom, ki ponujeno gradivo s pridom uporabijo pri verouku.

Posvojitvev na razdaljo je mednarodni projekt, v katerega je vključenih veliko otrok in darovalcev. Med našimi posvojenci in posvojitelji najdemo pripadnike različnih ver in narodnosti, vsem pa je skupno, da preko Karitas, torej Cerkve, doživljajo dejavno ljubezen do bližnjega.

Že več let poteka v Bosni delovni tabor 'streha nad glavo', kjer mladi - večinoma dijaki Škofijske gimnazije v Vipavi, pomagajo do strehe neki družini. Za vsakega udeleženca bi lahko rekla, da se ga ta teden izredno dotakne, ne toliko zaradi žuljev na rokah kot zaradi sporočila, da lahko vsak pomaga graditi prijaznejši svet.

V akciji 'Gradimo most solidarnosti med sirotami v Gomi in primorskimi šolarji' je bil naš cilj ponuditi šolam tudi to dimenzijo. Zahteva veliko dela in sodelovanja, toda spleča se. Presenetljivo veliko šol se je vključilo v akcijo, pri kateri ni vsebina le v velikem številu zbranih šolskih potrebščin, temveč v dialogu. Nekatere so nas celo povabile, da predstavimo svoje delovanje.

Morda zanimiva izkušnja, ki uči, kliče...! Bila sem povabljen na neko osnovno šolo, da nižjim razredom v okviru programa humanitarne dejavnosti predstavim Karitas. Prvo vprašanje, ki sem ga otrokom postavila, je bilo: kaj je za vas Karitas? Vsulo se je odgovo-

rov o pomoči lačnim otrokom, tam kjer je vojna, kjer, kjer.... Jasno in lepo mi je bilo, da se o tem pogovarjajo doma, v šoli. Že pred leti sem podobno predstavitev imela pri verouku. Na isto vprašanje sem dolgo čakala odgovor, potem pa se je le ena deklica opogumila in povedala, da to je kraj, kjer njen brat služi kot vojak civilist.

Program učne pomoči in kvalitetnega preživljanja prostega časa, ki smo ga poimenovali Popoldan na cesti se izvaja na dveh koncih naše škofije in zaradi pozitivnih izkušenj načrtujemo širitev. Vsebina ni le v tem, da nam ta oblika pomoči odpira dialog s šolami ali s starši, ki so na robu revščine in si plačanih inštrukcij svojim otrokom ne morejo privoščiti oz. družina doživlja drugačne stiske; osebno vidim veliko večjo vsebino v tem, da se ob tem mladi dijaki čutijo povezane in odgovorne za otroka, ki mu skozi celo šolsko leto pomagajo.

Za pomoč trpinčenim otrokom in materam je v celotnem primorskem prostoru odgovorila prav Karitas. Morda izkušnja, ko nam je na Cesti uspelo prepričati številne državne uradnike in lokalne veljake, da smo pri Karitas pripravljeni hišo, ki je bila namenjena rušenju, spremeniti v materinski dom. Vem, da je najtežje biti prerok v domačem kraju, zato me je bilo pošteno strah na prvem sestanku, ko ni bila težava samo v tem, da bomo v domače okolje sprejeli ljudi, ki jih je življenje ranilo, potrebno je bilo dobiti tudi ljudi, ki bodo pri adaptaciji pomagali. Tudi v naši soseski smo družine, ki smo s kriško župnijo tesno povezane, so pa tudi take, ki jih danes imenujemo 'oddaljeni'. Danes me je sram, da sem dvomila in se bala, vsi, prav vsi so z naklonjenostjo sprejeli pobudo in pomagali. Sedaj hiša - žal vedno polna - s požrtvovalnim vodstvom strokovnih delavk funkcionira in vse skupaj zveni kot srečen konec v TV limonadah. Toda vsak prihod nove stanovalke, ki odstopa od stereotipa lepe, žalostne in pobožne mamice, razburi tudi koga, ki po današnji definiciji spada med cerkvene. In takrat se v vsej polnosti zavem dejstva, da Jezus ne prihaja med nas v zlatih posodah, ampak v podobi tujca, kaznjenca, pocestnice, reveža: Človeka.

Upravičeno in skrajni čas je že, da si tudi Cerkev ne zatiska oči pred družinami, ki so razpadle, pred ločenimi, ponovno poročenimi, koruzniki. Tudi v Karitas se srečujemo z njimi, to so velike stiske in travme, kajti nemalokrat vsemu temu botruje tudi materialna stiska in izključenost iz širše družine, okolja. Ali je prav, da kot krščansko občestvo pozabimo nanje, jih zavestno potiskamo med oddaljene,

aktualno bi temu rekli 'izbrisane'. Če že ne moremo mimo napak staršev, pomislimo vsaj na otroke! Pri njih se "na kratki rok" kaže ponavadi nasilje, neuspeh v šoli, deviantnost, na dolgi rok pa bodo oni tisti, ki se bodo zavestno odločili za koruzništvo, kajti izkušnja iz otroštva jim jemlje pogum in zaupanje v družino. Ignorirati ali celo poditi te ljudi proč, je greh.

Iz vsega naštetega bi lahko rekli, da to spada med nereligiozne dejavnosti občestva. Ali res? Zakaj potem pravimo, da je vera brez del mrtva? In le živa vera, dejavna ljubezen, lahko pokaže pot tistim, ki jo potrebujejo in morda tudi iščejo.

Morda je za moje razmišljanje krivo življenje v svetokriški župniji, kjer nam je lik sv. Frančiška Asiškega dobesedno zlezal pod kožo. Tudi njemu je Jezus naročil, naj popravi cerkev, razumel je, kot največkrat razumemo vsi preprosti ljudje in začel z delom. Mislim, da je tudi to imelo svoj pomen, kajti šele v delu in potu svojega obraza mu je bilo dano spoznanje, kaj Gospod hoče od njega.

Morda bi prav zato ob tem kazalo razmisliti tudi o dejstvu, da se nekateri mladi po birmi umaknejo iz Cerkve. V otroštvu in mladosti je bil čas, ko smo se igrali, prepevali, zabavali, bilo nam je lepo, toda nujno in logično je prišel čas, ko nam je brenkanje na kitaro ter veselo in brezdelno pohajkovanje postalo odveč in hočemo nekaj drugega, nekaj, kar nas bo tudi notranje obogatilo, kar nam bo dalo občutek, da smo del občestva z odgovornostjo odraslega. Vprašajmo se samo, koliko mladih je v naših ŽPS, pevskih zborih..? Bolj kot tarnanje bi bilo potrebno premisliti oz. poiskati izkušnje v tistih župnijah, kjer ni tako drastičnega osipa.

Starejši, bolni....

Izkaznica večine Župnijskih karitas so prav dejavnosti s starejšimi. Če drugega ne, se vsaj enkrat letno organizirajo srečanja starejših, na katera so povabljeni vsi župljani, ne glede na to ali hodijo k maši ali ne. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da je prav osebno vabilo na srečanje starejših v župniji pomagalo poiskati pot skozi cerkvena vrata človeku, ki jih ni prestopil od otroštva. Popolnoma se zavedam, da se zaradi tega še ne bo popolnoma vrnil, ali pa? Pustimo Bogu, da dokonča delo.

Obiskovanje bolnikov ob prvih petkih je veliko delo duhovnikov, ne samo zaradi časa, ki je za to potreben, veliko delo predvsem zaradi tega, ker se bolnik, kljub nemoči, še vedno počuti kot član

občestva. Kjer tega ni, je velika možnost, da bolnik zgubi stik in se tudi potem, ko ozdravi, težko vrne zaradi spoznanja, da ga nihče ne pogreša. Tu ne mislim le ostarelih bolnikov, ki se jim zdravje slabša, temveč tiste, ki so zaradi različnih zdravstvenih težav, morda prometnih nesreč, dalj časa odsotni od bogoslužja. Tu naj bi bili sodelavci Karitas in drugi člani župnijskega občestva pomočniki duhovniku v tem smislu, da ga na problem opozorijo. V precej župnijah v Italiji, ponekod tudi pri nas, je navada, da v nedeljah izredni delivci sv. obhajila, odnesejo obhajilo tistim, ki ne morejo k nedeljski maši, si pa to želijo.

Povsem misijonsko poslanstvo opravljajo nekatere sodelavke v bolnišnicah. Mislim, da je zgleden primer Šempeterska karitas, ko vsak teden sodelavke obišejo vse bolnike, jih spoštljivo in nevsiljivo seznanijo z duhovno ponudbo in pomagajo tistim, ki bi želeli v bolnišnično kapelo k maši, pa tega ne zmorejo. To je toliko težje, ker se bolniki stalno menjavajo in je potreba vsak teden znova nagovarjati.

Pomanjkanje znanja, talentov, sredstev... ovira ali priložnost?

Eden naših patrov mi je večkrat rekel, da Karitas ni zato, da vse naredi sama, temveč, da pomaga tudi drugim delati dobro. 'Končno, vsi bi radi prišli v nebesa', se je pošalil.

In prav na tem področju imam iz stikov z ljudmi, ki so blizu ali daleč od Cerkve, veliko dobrih, pozitivnih izkušenj.

Morda bi izpostavila dogajanja ob likovni koloniji in potujočih razstavah 'Umetniki za karitas'. Skoraj 400 likovnih ustvarjalcev je že sodelovalo, tu je veliko število strokovnih in drugih pomočnikov, pa galeristov, tistih, ki prireditve bogatijo s kulturnim programom. Veliko med njimi je takih, ki po našem prepričanju spadajo med oddaljene ali celo brezbožne. Kaj je v njihovih srcih, ne vem, zagotovo pa vem, da so to ljudje z veliko srčno kulturo in poslušom za sočloveka. Na Karitas in Cerkev večina gleda pozitivno, za nekatere lahko trdim, da pridejo na delavnico tudi zato, da se s Cerkvijo srečajo, in ko поблиže spoznajo naše programe, dobijo o Cerkvi drugačno podobo, kot jo predstavljajo mediji.

Ko smo že pri medijih, tudi na tem področju smo dosegli velik napredek. Spominjam se, da so se na prva sporočila za javnost odzivali plašno. Saj ne, da nas ne bi marali, tega področja preprosto niso poznali. Marsikomu je bilo treba povedati, kaj pomeni

pojem župnija, dekanija, škofija. Danes lahko trdim, da je marsikateri novinar globoko v sebi prepričan, da je tudi njegov delež v Cerkvi pri pomoči ljudem velik, pa čeprav ni tisti redni nedeljnik.

Ob vsem tem je pomembno dejstvo, da je velika milost zavedanje vseh, ki delujemo v Cerkvi, da nismo sami sebi namen, da nismo zaprti, temveč potrebujemo znanje in sposobnosti ljudi, ki imajo sicer drugačno prepričanje, vendar jim z vključevanjem v različne programe in dogajanja omogočamo, da postajajo manj oddaljeni.

Na Škofijskem pastoralnem dnevu smo se pogovarjali o pozivu vsem generacijam k solidarnosti. Med drugim je bilo tudi govora o ljudeh, ki se še polni moči upokojijo in lahko takrat v polnosti izživijo poslanstvo kristjana bodisi, da na različne načine pomagajo v župniji, pri karitativni dejavnosti in na drugih področjih. Skupaj smo ugotavljali, da bi bilo tudi za to generacijo potrebno začeti s katehezami na župnijski ali vsaj na dekanijski ravni in jih na ta način pritegniti v kvalitetnejše in polnejše služenje.

Prepričana sem, da je najprej treba poskrbeti za tiste, ki sicer redno in vztrajno hodijo k maši, da ne bodo samo gledalci ali poslušalci, temveč zavzeti izvrševalci Njegovega evangelija. Potem bo tudi neutemeljeno stalno ponavljanje, da je preveč dela in premalo duhovnikov. Res vas je veliko manj kot nekoč, toda rada bi spomnila na dejstvo, da je tudi vse več župnijskih sodelavcev, seveda predvsem tam, kjer jih hočemo in znamo poiskati. Imamo lepo število katehetov in katehistinj, animatorjev in voditeljev različnih skupin, samo sodelavcev Karitas nas je več kot tisoč. Ali to res nič ne šteje?

Zaključek

Pogled v preteklost nam pove, da je bilo krščanstvo vselej in v vseh zgodovinskih obdobjih nekak medij, preko katerega so se ustvarjali boljši medčloveško odnosi. To je tembolj potrebno in smiselno danes. Ne le na nivoju debatnih krožkov in zaprtih skupin, temveč pogumno in s krščansko držo stopiti na pot javnega delovanja, političnega življenje, gospodarstva, šolstva, kulture in sociale. Govorim o krščanski držbi in ne o pridigah ali celo napadih, kajti če bomo kristjani skušali svojo vero vsiliti drugače mislečim in oddaljenim, ne bomo uspeli. Najprej moramo poglobiti svojo vero sami, prežariti z njo svoje vrste in jo izžarevati navzven. Tudi če jih kdaj dobimo po glavi, nič zato, glavno je, da oznanjamo Evangelij!

'KLUB', KI SPREJEMA TAKE, KAKOR SEM JAZ

Oče mi je rad pripovedoval zgodbo o pastirju, ki si je v pozni jeseni grel premrle noge v toplem kravjeku in ob tem mrmral sam sebi v brado: "Prav mi je, da me zebe, zakaj mi pa ata čevljev ne kupijo!" O tem, kakšne čevlje je nosil njegov oče, če jih je sploh imel seveda, o tem ali so bili že raztrgani in pošvedrani, ali pa za silo ohranjeni le zato, ker jih je obul samo za največje praznike, zgodba nič ne pove.

Danes ima vsaj pri nas čevlje vsak človek. So pa med nami ljudje, ki obupno iščejo svoj košček duhovnosti tudi v še "toplih kravjekih" nove dobe zgolj zato, ker jim starši niso dali vere. Morda zato, ker je sami niso več imeli, ali pa zato, ker jim je postala tako šibka, da je zadoščala samo še za prav posebne priložnosti. In tistega, česar sam nima, ne more nihče posredovati naprej.

Oddaljitev

Kakšna je sploh razlika med obema sinovoma v Priliki o izgubljenem sinu? Zdi se, da najprej v tem, da je pri prvem oddaljenost

¹ *Leta 1951 sem se v Celju rodila očetu, ki mu predvojna janzenistična verska vzgoja ni bila dovolj rodovitna podlaga, da bi zmožgel iz nje v letih, ki jih je kot mladostnik deloma preživel v hosti, razviti močno osebno vero; in materi, ki je sama izhajala iz družine, o kateri bi lahko rekli, da je bila že pred vojno oddaljena od Cerkev. Vztrajanju globoko verne babice se moram zahvaliti tako za to, da sem bila kot dojenček krščena, kakor tudi zato, da sem v otroštvu cerkev in Cerkev sploh spoznala tudi od znotraj. Po skoraj pol stoletni oddaljenosti sem se skupaj z družino podala na pot spreobrnitve, ki še traja. Kakor je seveda res, da je zame dovolj narediti en sam korak, pa mi Oče že steče naproti, to vendar pomeni zgolj to, da je On že tu ob meni, mene pa čaka še dolga pot, da se mu približam. Povabilo na ta tečaj sem sprejela s hvaležnostjo, saj me je spodbudilo h globljemu razmisleku o razlogih porajanja, doživljanja in rasti moje lastne osebne vere. Vse, o čemer bom danes govorila, izvira iz moje lastne izkušnje, dotika pa se tudi doživljanj, razmišljanj in čutenj ljudi, ki so mi blizu. V mojem razmišljanju bo več vprašanj kot odgovorov, več domnev kot ugotovitev, več spodbud za razmislek kot predlogov za odločitve. To, kar bi vseeno utegnili biti zanimivo, je morda malce globlje in osebno doživeto razumevanje tega, kako na vero in Cerkev gledajo ljudje zunaj nje za razliko od tistih, ki ji pripadajo.*

tudi fizična, ali bolje rečeno očitna, in se je zato globoko zave in zahrepeni po vrnitvi; drugi sin, ki morda ni manj oddaljen, pa se svoje oddaljenosti niti ne zaveda. Če se Bogu nenehno ne bližamo, se v bistvu od njega že oddaljujemo. To oddaljevanje se ne kaže nujno kot oddaljevanje od Cerkve. V Cerkvi najbrž vztraja veliko oddaljenih te vrste, vendar to komaj kdo opazi, saj se tega celo sami velikokrat ne zavedajo. Njihova vrnitev k Očetu je mogoča samo po milosti Božji. V Cerkev pa se takim oddaljenim tako ni treba vračati, saj so ves čas njen del. Z vrnitvijo k Očetu se spremeni samo kakovost njihovega bivanja v njej.

Iz povedanega izhaja, da je treba razlikovati med oddaljevanjem od Očeta in oddaljevanjem od Očetove hiše. Vzrok oddaljevanja od Boga je prej ko slej pomanjkljiva, nedorasla osebna vera s katero človek ni sposoben zadihati s polnimi pljuči. Človek se ne oddalji iz preračunljivosti. Kdor res veruje, ve, da mu nič na svetu ne more poplačati izgube, ki jo z oddaljitvijo utрпи. Le kdor ga v resnici ne ljubi, se lahko tudi intimno oddalji od Očeta. S Hišo, se pravi s Cerkvijo, je drugače. Čeprav ve, da jo je Oče z ljubeznijo zanj postavil, mu je lahko tesna, ker jo tako delajo njeni skrbniki. Lahko pa ga v to zlepa ali še raje zgrda prepričajo njeni nasprotniki, ki mu na vse načine grenijo življenje toliko časa, da se od Cerkve oddalji ne vedoč, da bo tako prej ko slej zatajil tudi Očeta. Prav oddaljitve te vrste so bile najbrž najbolj značilne za našo polpreteklo zgodovino. Mnogi so se oddaljili od Cerkve v skrajni stiski. Ta stiska se je kazala vsakomur drugače - kot nekaj, česar se je bal tako zelo, da se mu je dozdevalo, da pritiska ne bo moč vzdržati.

Na začetku oddaljitve od Boga, ki ima lahko a ne nujno za posledico tudi oddaljitev od Cerkve, je šibka vera. Na začetku oddaljitve od Cerkve ni nujno površnost ali lagodnost, temveč utegne biti tudi obupna razpetost med možnostjo preživetja in zvestobo. Tej oddaljitvi v večini primerov sledi tudi oddaljitev od Boga, saj je v časih, ki so veri sovražni, oddaljenim in osamljenim še težje vzdržati kot onim, ki ostajajo znotraj sicer napadane Očetove hiše. Tudi če se stik z Bogom ne pretrga, se reducira na opravičevanje zaradi oddaljenosti od Očetove hiše, sklicevanje na lastno nemoč ter preračunavanje minimuma povezanosti, ki naj bi še zagotavljal, da človek ni odpadel. Sčasoma se človek seveda navadi na znižane kriterije in vest mu otopi, tako da se nič več ne

zaveda, da izpolnjevanje zelo zdesetkanih zapovedi ne more nadomestiti ljubezni, ki je pripravljena žrtvovati vse.

Toliko o oddaljenih prve generacije - tistih, ki izhajajo iz krščanskih družin, ki so prejeli zakramente in se oddaljili. Tem pa seveda sledijo oddaljeni druge in naslednjih generacij, kjer moramo spet računati z različnimi tipi oddaljenosti. Omenim naj dva najbolj pogosta - to so otroci oddaljenih, ki so od vere povsem odpadli, in otroci tistih, ki so jo do skrajnih meja oklestili. Prvi so o Cerkv in veri 'obveščeni' iz javnih občil, drugi pa vedo zgolj tisto, kar slišijo v pripravi na zakramente, se pravi komajda kaj...

Vrnitev

Milost in z njo možnost vrnitve se pojavi, ko se posameznik zave svoje oddaljenosti, ko jo prizna in oceni ter zahrepeni po vrnitvi. To je seveda mogoče samo, če v njem še živi spomin na bližino. Če spada med tiste, ki iz izkušnje ne poznajo drugega kot oddaljenost, pa se vse začne v trenutku, ko človekovo dušo zažeja po Bogu in začne iskati pot do izvira žive vode. A kdor išče, lahko tudi zaide, v našem času morda še hitreje kot kdaj, prej kajti na vsakem koraku nas begajo lažna znamenja in kažipoti do različnih modelov samoodrešitve. Četudi kje kako znamenje opozarja na katoliško Cerkev, se marsikdo ne bo takoj odločil za to smer. Zakaj neki bi krenil ravno po poti, o kateri so ga praktično vse življenje vneto prepričevali, da nikamor ne vodi. Naj se sliši še tako paradoksalno - druge poti so manj preizkušene in se zbežanemu iskalcu prav zato zdijo bolj obetavne.

Na poti iskanja izgubljene duhovne razsežnosti je človek negotov, ranljiv in, kar je morda najhuje, lačen duhovne hrane, zaradi česar ga zlahka zapeljejo tudi krivi preroki. Trenutek, ko se človek odpravi na pot iskanja, je trenutek, ki bi ga Cerkev ne smela zamuditi, saj je posameznik takrat najbolj potreben opore, in to je hkrati trenutek, ko je najteže odgovoriti na vprašanje, kakšna naj bo njena podpora iščočemu.

Težava se pojavi že na ravni sporazumevanja. Verni in neverni živimo v isti družbi, govorimo isti jezik, a besede, s katerimi želimo nekaj povedati, imajo pogosto različen pomen. Naj navedem primer: Ko kristjan govori o ponižnosti kot najdragocenejši kreposti, ga njegov neverni rojak sploh ne more razumeti, saj je bil vzgojen v

ozračju, kjer je ponižnost v najboljšem primeru sinonim za plašnost in uboštvu, v najslabšem pa za strahopetnost in lizunstvo. Kako naj razume ponižnost kot vrlino nekdo, ki mu je oblast vse življenje vbijala v glavo pomen upornišva. Celu če je že zdavnaj spoznal zlaganost poveličevanja upornišva, ki ga je ista oblast kruto kaznovala, če se ji je zgolj zazdelo, da je obrnjeno proti njej, je težko verjetno, da bi se mu lahko ponižnost zdela alternativa. Družbena klima, ki je desetletja vladala pri nas, ponuja veliko bolj oprijemljive nastavke za novo dobo z njeno filozofijo samoodrešitve.

Kako v takih razmerah pomagati oddaljenim? Kako jim odpreti vrata v Cerkev? Tega ne morejo storiti tisti, ki so sami oddaljeni, ekskluzivisti in sodobni farizeji, ki ne razumejo in ne znajo deliti Očetovega veselja nad vrnitvijo izgubljenega sina. Tega ne morejo storiti tisti, ki ne uvidijo, da je razlika med misijoni in našimi kraji velikokrat ta, da tam za krščansko vero še niso slišali, pri nas pa so o njej mnogi poslušali samo vse najslabše. Cerkev izžareva Očetovo ljubezen, kadar je odprta, to pomeni, ko pušča svetilko vselej prižgano v upanju, da se izgubljeni otrok morda vrne prav to noč.

Ali to pomeni, da mora biti Cerkev nezahtevna do tistih, ki se želijo vrniti? Nikakor. S tem bi ustregla samo tem, ki izhajajo iz pričanja, da je Cerkev servis, kjer se lahko oskrbijo z vsem, kar jim menda pripada. Pa še tem bi ustregla le deloma. Kdor danes računa ne velik popust, bo jutri od nje zanesljivo zahteval še večjega. To je po svoje logično, saj navsezadnje od nje tudi vzame samo kakšen žig oziroma potrdilo, ne pa tudi vsega tistega, kar vera človeku lahko daje, in česar si nesrečnik v svoji površnosti ne zna niti predstavljati.

Tisti, ki se res želijo vrniti, ali pa sploh prvič stopiti v Cerkev, imajo drugačna pričakovanja; čeprav morda nevede, si želijo zahtevnosti. G. B. Shaw je nekoč zapisal : "Nikakor ne bi želel biti član kluba, ki v svoje vrste sprejema take, kakor sem jaz!" Cerkev je prav takšen 'klub'. Sprejema natanko take, kakor sem jaz. A ne zato, ker bi bila zbirališče nevrednih, kakršni smo navsezadnje vsi, temveč zato, da bi se trudili biti sveti.

Drug drugemu bremena nosite

Kar bo sledilo, je zelo osebna izkušnja. Zapisujem jo, ker se je morda iz nje mogoče česa naučiti:

Tudi če želimo 'na globoko', je treba najprej odriniti od obale. Na začetku je morda le želja pomočiti prst v neskončno morje vere. Misel na krst, ki sem se ga spominjala samo iz pripovedi, mi ni dala miru. Krst je neizbrisno znamenje. Kot kraljična zrno graha ga človek čuti skozi pernice in odeje in vsakršno drugo navlako, ko jo nanj polaga življenje.² "Ko bi vsaj dala krstiti otroke," sem potožila možu. Takoj se je strinjal in sklenila sva, da to napraviva. Na srečo nisva naletela na kakega 'preveč uslužnega' duhovnika, ki bi bil to pripravljen opraviti v smislu 'samo da je'.

Začeli smo zares: mlajša sinova (5. in 7. razred osnovne šole) sta začela obiskovati nauk, starejši sin (že študent) in jaz pa katehumenat. Mož, ki je imel vse zakramente uvajanja, nama je bil spremljevalec. Po skoraj letu dni obiskovanja nauka se je približal dan krsta mlajših dveh. Sedem zaporednih sobot sta prihajala v župnišče, kjer sta se pogovarjala o izbranih zgodbah iz Svetega pisma. Tako je odločil župnik.³ Spremljala sem ju in v meni se je prebudila neizmerna hvaležnost - sedem sobot zapovrstjo si je jemal po uro in več časa samo za njiju, ko bi lahko opravil tudi mimogrede.⁴

Tudi datum cerkvene poroke sva z možem že izbrala. Šele prijatelji so naju prepričali naj bo to poroka z mašo, sama sva bila namreč prepričana, da si - zamudnika - česa tako velikega sploh ne zasluživa. Kaj bi brez občestva! Približevala se je velikonočna vigilija v svetem letu 2000. Iztekel se je katehumenat.⁵ Hvaležna vsem tistim, ki se niso niti za hip spotaknili nad našim poznim prihodom, temveč so se z nami veselili spreobrnitve, sva s starejšim sinom prejela zakramente...

Mogoče bi bilo to moje razmišljanje bolj zanimivo, ko bi bilo v njem več pritožb, več kritike, a naj se še tako potrudim, ničesar takega se ne morem spomniti. Vse je teklo lepo in gladko. Celo tisti, ki so spočetka z zadržanostjo gledali na našo vnemo, češ saj

² Zaradi te izkušnje verjamem, da je dobro krstiti otroke kmalu po rojstvu. Prepričana sem, da je krst zakrament, ki deluje tudi sam po sebi, celo če starši in botri ne naredijo veliko za versko rast otroka.

³ G. Sandi Skapin, ki ga še posebej odlikuje izredna ponižnost, je potem jeseni istega leta odšel v misijon na Slonokoščeno obalo.

⁴ Ta izkušnja mojih mlajših otrok me prepričuje, da je prav, če gredo večji otroci, preden so krščeni, skozi pripravo, v kateri začutijo pomembnost zakramenta.

⁵ Po odhodu gospoda Sandija Skapina v misijon, je katehumenat z neverjetno karizmo vodil stolni župnik g. Jože Pegan, čigar besede so nas globoko nago-varjale, ker smo vedeli, da prihajajo od srca.

ne bo dolgo, pa bo popustila, so sčasoma postali bolj zaupljivi. Zunaj Cerkve je bilo seveda drugače. Tam so našo spreobrnitev različno sprejeli, eni s simpatijo, drugi ravnodušno, tretji pa z iskrenim začudenjem, češ, človek bi to razumel, če bi bili v veri vzgojeni od nekdaj, tako pa...

Tako pa, še ne tako davno nazaj sama oddaljena, razmišljam o oddaljenih, ki so mi blizu. Med njimi so taki, ki jih oddaljenost boli, taki, ki se je niti ne zavedajo, in taki, ki se jim zdi to edino normalno stanje. Ko bi bilo enostavno odgovoriti na vprašanje, ki si ga danes zastavljamo - kako oddaljenim ponuditi roko, bi bil marsikdo med njimi že na poti vrnitve. A velikokrat ni enostavno.⁶

Vendar nas to ne sme odvrniti od naših prizadevanj. "Nosíte bremena drug drugemu in tako boste izpolnili Kristusovo postavo," nam naroča sveti Pavel v pismu Galačanom. Drugemu pa lahko pomagamo nositi breme samo, če njegovo breme opazimo, razumemo in če z njim čutimo, kako in zakaj ga to breme teži. To pa pomeni, da si moramo vzeti čas, da oddaljenemu človeku prisluhnemo, skušamo razumeti, zakaj na določene stvari gleda drugače kot mi, in se nikoli ne utrudimo z močjo resnice in dobrote - z drugimi besedami bi se temu lahko reklo: z življenjem po evangeliju - razbijati predsodke, ki ga slepijo. Odgovornost je v celoti na strani nas, ki verujemo, da vidimo!

⁶ *Vzemimo za primer okoliščine, v katerih se znajdejo razporočeni in znova poročeni z otroki tako iz prvega kot iz drugega zakona... Dokaj pogosto je bil prvi zakon sklenjen zakramentalno, rodili so se otroci, ko pa je zakon v duhu časa oziroma mode razpadel, sta eden ali pa oba bivša zakonca sklenila novo civilno zakonsko zvezo. To seveda pomeni da sta bila zelo oddaljena, čisto nič verna ali z zelo ohlapno vero. V novi zvezi so se rodili otroci. Minevala so leta. Potem pa se takšen razporočen in znova poročen človek nenadoma zave: "Oče, grešil sem zoper nebo in pred teboj..." Toda kaj je tisto, kar v resnici obžaluje? Razpad prve zveze, gotovo. In kako naj to popravi? Tako, da se kesa zaradi druge, kjer morda živi v lepem sožitju? Naj mlajšim otrokom razloži, da so sad grešne zveze, ali naj skuša najti izhod v razveljavitvi prvega zakona? Se ne bodo za slednje prej odločili tisti najmanj tenkočutni. Občutljivejše bo pri tem zadrževala misel, da so vendarle odgovorni za vsa dejanja in posledice...*

Dr. Igor Bahovec

ODDALJENI IN OBROBNI - KLIC K USTVARJALNI LJUBEZNI IN DEJAVNEJŠEMU PRIČEVANJU RAZLOGOV NAŠEGA UPANJA

Uvod

Tema obrobni in oddaljeni - bodisi v smislu obrobni in oddaljeni kristjani ali bistvu krščanstva obrobni in oddaljeni - sega v perečo situacijo sodobnega sveta. Živimo v svetu, v katerem prevladuje pluralizem in individualizem, v katerem prihaja do mnogoterih izrazov razosebljanja in razpada medčloveških vezi, v katerem mnogi ljudje ne najdejo več pravega smisla svojemu bivanju in sobivanju, sožitju z drugimi ljudmi. Nekateri teh izrazov imajo negativno konotacijo - družboslovci denimo že od Durkheima (konec 19. stoletja) govore o razpadu norm, normativnih osnov skupnega življenja in integracije družbe, to je naraščanju družbene anomalije - vendar želim poudariti, da v prvi vrsti ne gre za to. Dejstva govore, da smo v času velikih sprememb, v obdobju velikih premikov in ne sme nas presenetiti, da prihaja do razpada starih vzorcev življenja in porajanja novih - pri tem pa so nekatere oblike tudi precej dekadentne.

Veliko ljudi, ki so se oddaljili od Cerkve, je povezanih s sodobnim pluralizmom, saj je njegovo bistvo v tem, da so posamezniki pred vedno novimi izbirami. Zavedati se moramo, da je veliko naših prednikov ostajalo povezanih s tradicijo (in tradicionalnim krščanstvom), ker drugih možnosti ni bilo, in ne zato, ker bi se sami zavestno odločili za krščanstvo kot eno izmed možnosti izbire. Omeniti velja, da so se spremenjene okoliščine zelo intenzivno pokazale na demokratičnem Zahodu (marsikje celo močnejše kot v komunističnih državah), zato je tam tudi velik delež sekularizacije in odpora do Cerkve in krščanstva. To velja tudi za najbolj tradicionalno katoliške dežele, kot so denimo Irska, Italija, Španija. Teh velikih spremembe ni enostavno razumeti in dejansko jih ni mogoče povsem zaobjeti, ker se šele dogajajo pred našimi

očmi - pomembno pa je, da se jih zavedamo in da ne ravnamo, kot da bi še vedno živeli v svetu, kot je bil pred desetletji.⁷ K temu nas spodbuja tudi 2. vatikanski koncil, ki je prelomno pokazal pot Cerkve v prihodnosti in ima v sebi tudi preroške besede za postmoderni čas.

Obrobni in oddaljeni morda še bolj kot s Cerkvijo tesno povezani kristjani doživljajo stiske in težave sodobne kulture. Vsaj za nekatere med njimi lahko rečemo, da so "žrtve sistema" in njihova oddaljenost ni toliko stvar zavestne osebne odločitve kot posledica mnogoterih vplivov, na katere niso znali in mogli odgovoriti tako, da bi ostali tesno povezani s Cerkvijo. Morda kdo tudi zato, ker so bili izrazi krščanstva, s katerimi so se posamezniki srečevali, taki, da niso dajali najprimernejših odgovorov na življenjska vprašanja le-teh.

Po drugi strani bi rad spomnil, da že dolga napovedujejo, da bo krščanstvo prihodnosti krščanstvo manjšine, krščanstvo majhne črede. Tako je že pred več kot stoletjem eden največjih krščanskih filozofov in mistikov V. Solovjov napovedoval, da se bo delež kristjanov močno zmanjšal: tudi zato, ker ne bo več razlogov, da bi ljudje ostajali v krščanstvu zaradi z njim povezanih privilegijev, saj bo družba privilegirala te, ki ne bodo kristjani.

Odmik od množičnega krščanstva je tudi klic h kvalitetno polnejšemu krščanstvu, k prenovi krščanstva v globinah. Zadnje stoletje krščanstva je nedvomno izraz tega iskanja, iskanja, ki ima veliko odličnih pričevalcev, pa tudi nekatere stranpoti. Pri tem si je treba priznati tudi to, da nekateri izmed velikih duhov in pričevalcev krščanstva niso imeli gladke poti, da so bili del svojega življenja obrobni ali neverni, in da so se k močni pričevanjski veri spreobrnil po močni izkušnji osebnega srečanja z božjim (na različne načine).

Razmišljanje o obrobnih in oddaljenih zato želim oblikovati v sklopih, ki so bolj kot zaključene besede oblikovani kot izhodišča za razumevanje, pogovor in iskanje v naprej. Najprej želim pričevati o tem, kako kot laik, mož in oče izkušam in razumem Cerkev, vključno s tem, kaj je bistvo pristne religioznosti. V drugem delu se

⁷ V tem smislu bi opozoril na odlično knjigo irskega profesorja M. P. Gallagherja, ki odpira to vprašanje s teoretičnega vidika in z vidika prakse evangelizacije: *Spopad simbolov: uvod v vero in kulturo*. Ljubljana, Družina, 2003. Avtor je sam doživel radikalnost spremembe kulture v obdobju ene generacije na Irskem.

bom vprašal o nekaterih vidikih obrobnih, kot jih izkušajo oni sami, kot o njih govore njihove življenjske zgodbe. Denimo, zakaj so se nekateri oddaljili od Boga in Cerkve; kje so se nekateri iz obrobja srečali s Cerkvijo in postali dejavni kristjani; katere so nekatere ovire, ki onemogočajo pristno srečanje med ljudmi, ki so tesno povezani v Cerkev, in temi, ki so ne njenem robu. V tretjem delu se bomo usmerili k vprašanju, kako na novo oblikovati prostorja srečanja s temi ljudmi, na kaj biti pri tem pozoren in kje se kažejo možnosti za pozitivni razvoj v prihodnosti.

Zapisani okvir skuša odpirati ta prostor predvsem z vidika življenja laika sredi sveta. V pomembna vprašanja ožje pastoralne v župniji se nisem toliko spuščal, saj je o tem več v zapisu prvega referata g. Cestnika. Koreferat sem v pretežni meri oblikoval v smislu komplementarnosti.

1. O Cerkvi in religioznosti

Naj torej začnem z nekaj besedami o tem, kako razumem Cerkev.

Pomen besede Cerkev, kot jo razumemo v tem prispevku, je v svojem najglobljem jedru in bistvu Kristusovo skrivnostno telo. Čeprav se o tem pomenu Cerkve kristjani strinjamo, pa ni nujno, da ga dejansko uporabljamo v svojem govoru in delovanju. Zgodi se, včasih pa to postane pogosta praksa, da se v ospredje govora o Cerkvi postavijo delni izrazi o Cerkvi in poudarjanje teh vidikov zamegli pogled v bistvo Cerkve, ki je duhovno. Omenim naj tri redukcije: (1) merjenje Cerkve z merili, ki veljajo za svetne institucije; (2) premočno istovetenje Cerkve s hierarhijo; (3) poudarjanje Cerkve kot moralne sile, ne da bi hkrati in predhodno pojasnili antropološko-duhovno substanco, ki je temelj in vir vrednot in morale.⁸

Kot verujemo, je naš Bog živa oseba in ni niti abstraktni pojem (denimo s strani človeka oblikovan idejni sistem) niti kozmična energija (vesoljni um), ki vlada vesolju z neosebni zakoni, niti

⁸ *Ti vidiki se kažejo tako v pogledih od zunaj kot od znotraj. Nekateri vidni znaki so prevelika pozornost na število pripadnikov, obisk obredov, politična moč institucije, moralizem (ko morala postane ločena od ljubezni in božjega usmiljenja); vprašanja glede dejanske (ne formalne) enakovrednosti laikov in posvečenih, poročenih in neporočenih, žena in moških ter pristnega dialoga med različnimi subjekti v Cerkvi.*

magično dosegljiva moč. Še več, naš Bog je skupnost treh oseb, med katerimi vladajo odnosi brezpogojne svobodne ljubezni.⁹ Naš Bog je "za človeka zainteresirana skupnost" treh oseb.¹⁰ Pavel Evdokimov, denimo, pravi, da odkar je Bog ustvaril človeka, ne more, da bi obstajal brez odnosa z njim. Zato ni presenetljivo, da je prišlo do učlovečenja, saj je Bog s tem pokazal, da v vsej svobodi želi izraziti ljubezen (odnos ljubezni) do konca, do prostovoljnega sprejemanja križa in smrti kot poti do vstajenja.

Kristjani nikoli ne bi smeli pozabiti, da nas je Bog prvi ljubil - in to izrazil zelo konkretno - in to tedaj, ko smo bili še grešni, kot pravi sveti Pavel. Zlasti tega ne bi smeli pozabiti v odnosu do teh, ki niso v ožjem jedru krščanskih skupnosti in jih imenujemo oddaljene in obrobne kristjane, ter do ljudi, ki niso kristjani.

Osnovo primernega odnosa do teh ljudi sicer lahko najdemo že v začetku Svetega pisma, v poročilo o stvarjenju človeka: "Naredimo človeka po svoji podobi, kot svojo podobnost!" (1 Mz 26a) Zato izraze pristnih skupnostnih odnosov med ljudmi najdemo v različnih kulturah in religijah sveta, v različnih človeških skupnostih različnih časov. Vendar je šele prepričljivost Božjega usmiljenja in razodetje odrešenjskega načrta, kot se je udejanjilo v Jezusovem življenju na zemlji, bilo tako silno, da je prišlo do posebnega ustvarjalnega zagona. Kristjani so v različnih časih bili pripravljene pričevati za vero tudi za ceno življenja, zaničevanja, preganjanja - pri tem pa prosili, da se preganjalcem ne prišteva tega greha (mučenci so predvsem pričevalci Božjega usmiljenja in ne heroji, ki se borijo za velike ideje). Spomnimo se lahko na veličastne izraze ustvarjalne moči ljubezni, ki segajo, denimo, v oblikovanje pristnih skupnosti, v razvoj filozofije, teologije, umetnosti itd. Spomniti se je treba, da krščanstvo nikoli ni bilo samo religija elite niti samo religija revnih in zatiranih - vedno je bilo prostor za vse sloje ljudi in za ljudi različnih sposobnosti; navdihovalo je najsposobnejše ter omogočalo dosto-

⁹ *To je večkrat poudaril papež Janez Pavel II., tudi v Spomin in istovetnost : pogovori na prelomu tisočletij. Celje /Celovec /Gorica (skupna izdaja treh Mohorjevih družb), 2005.*

¹⁰ *Ena izmed krščanskih skupnosti je to izrazila takole: "Ko so tri božje osebe zrlle vse človeštvo v mnogih grešnih razdeljenostih, so se odločile, da se popolnoma izročijo vsem ljudem in jih osvobodijo vseh njihovih spon. Iz ljubezni se je Beseda učlovečila in se rodila iz Marije..." (del uvoda Temeljnih načel Svetovne skupnosti krščanskega življenja).*

janstvo prizadetim in marginaliziranim. Spomniti se je treba tega, da je že apostolsko krščanstvo ni bilo kulturni monolit, temveč se je izrazilo v različnih kulturah in iz njih sprejelo mnoge dobre elemente. Predvsem pa se je - saj je tema obrobni in oddaljeni - treba spomniti, kako so v preteklosti in sedanjosti velike osebe krščanstva s svojo besedo in življenjem uspele nagovoriti ljudi, da so prisluhnili evangeliju, sprejeli besedo in spreobrnilo svoj način mišljenja in čustvovanja, ravnanja in delovanja - skratka celovito življenje. Te izkušnje krščanstva nam skupaj s priznanjem, da smo kristjani grešniki in omejeni - torej so-krivi a odpuščeni grešniki - lahko veliko pomagajo, ko skušamo poglobiti in prenoviti odnose do obrobni in oddaljenih.

Če združim izhodišče točke, se kažejo sledeči temelji odnosa do oddaljenih in obrobni:

1. Zelo pomembna je temeljna antropologija človeka. Kot pravi Jean Vanier, je bistvo človeka v tem, da je bitje, ki ga določa zmožnost ljubiti in biti ljubljen.¹¹ Ozreti se moramo ne ozko k razumu, vrednotam in morali, temveč k temu, kar je vir in temelj pravega sistema vrednot in morale, k duhovni substanci bivanja. In nam je razodeto, da je to vera, upanje in ljubezen. Mnogi - vse od cerkvenih očetov - govore o dvojici ljubezen in svoboda, ki se ji v zadnjem času pogosto dodaja še ustvarjalnost in enkratnost sleherne osebe.

2. Človek ni le posameznik, temveč je oseba. Bistvo osebe pa je odnos - in čeprav so odnosi lahko zaznamovani z grehom, ljudje izkušamo tudi žive izraze pravih odnosov v različnih okoljih od dru-

¹¹ Jean Vanier (*Vsak človek je sveta zgodba*. Celje: MD, str. 11) pravi: "Knjiga želi ostati antropološka. Sem Jezusov učenec in kot tak želim svoje življenje postaviti v luč Evangelija. Rojenega v katoliški Cerkvi me ta hrani, v njej imam svoje korenine in to Cerkev ljubim. Seveda priznavam njene meje, ki so človeške meje. Vsem nam je težko slediti Jezusu na pristen način." Po Vanierju je v središču vprašanja antropologije osebe zmožnost pokazati vrednost slehernega človeškega bitja - tudi umsko prizadetih - in zmožnost seči v vsako človeških kultur. Njegova antropologija je utemeljena v sintezi izkušnje in filozofije, saj priznava velik vpliv študija Aristotela - iz katerega je doktoriral, ki mu je marsikdaj pomagal povezati različne izkušnje in jih razumeti. "Vendar pa se ločujem od Aristotela glede nekaterih elementov njegove antropologije predvsem v tistem delu, ko človeško bitje opredeli kot *animal rationalis* in tako zanika človeškost ljudi z motnjo v duševnem razvoju. Človeško bitje bi sam raje opredelil kot bitje, ki je zmožno ljubiti." (Podčrtal I.B.)

žin, prijateljev, verskih in drugih združenj in skupnosti naprej do obširnih družbenih gibanj, narodov in kultur. Brez možnosti izražanja pristnih neposrednih medosebnih in družbenih odnosov je človek prikrajšan za del svojega bistva.

3. Ker je naša drža, ki jo skušamo oblikovati, v prvi vrsti religiozna, se je vedno znova treba vračati in se napajati pri bistvu prave religioznosti. Prava religija v človeku odpira poseben odnos do drugega človeka. Bistvo religioznega principa, tako Vladimir Solovjev, je v absolutnem priznavanju drugega, v brezpogojnem priznavanju bivanja (življenja) drugemu; gre za princip, ki je skladen s principom ljubezni: "Ljubezen je dejansko priznavanje drugega v vsej njegovi objektivnosti in resničnosti."¹² Po drugi strani pa religije trezno priznavajo, da je v posamezniku in v svetu dobro in zlo - zato religiozni princip pomeni težnjo k logiki dobrega in premagovanju zla. Slednje gre razumeti ne kot ideološki projekt (projekt idealne družbe, v kateri ne bi bilo zla), temveč kot nalogo za vse življenje, za vse generacije.

4. Bistvo smisla človeškega obstoja, če sledimo religioznemu in ljubezenskemu principu, je oblikovanje prave povezanosti med ljudmi, pristne edinosti - vse od malih do velikih okvirov, od družine do človeštva kot ene skupnosti. Del tega je tudi oblikovanje trajnejših oblik vmesnih združenj med posameznikom v njegovem malem življenjskem svetu (družina, prijatelji, male skupine) in veliko družbo - to je prostor širših združenj, institucij in pobud civilne družbe. Drug okvir so izrazi solidarnosti s tistimi, ki so v stiski in potrebi, pa sami ne morejo najti odgovora na svojo stisko, ker nimajo materialnih ali drugih sredstev za doseganje rešitev; na primer, da jih teptajo nepravilnosti človeške družbe in kulture ali jih je prizadela naravna ali s strani človeka povzročena katastrofa.

2. Izkušnje obrobni in oddaljenih

Že v izvajanju p. Cestnika je pojasnjenih veliko razlogov, kako in zakaj pride do oddaljevanja od jedra Cerkve, od obiskovanja

¹² *O osnovi te antropologije človeka med drugim prim. V. Solovjov. Smisel ljubezni. Ljubljana: Družina, 1996, s spremno besedo "Absolutna individualnost ljubezni" M. I. Rupnika. Integralni pogled sodobne teologije, ki se napaja tudi v tem principu, izraža M. Rupnik v Reči človek: Oseba, kultura velike noči. Koper: Ognjišče, 2001.*

odredov in vključenosti v tesnejše povezanosti različnih cerkvenih skupnosti - denimo osip po birmi in mladostno osamosvajanje, oddaljenost ljudi, ki se ne udeležujejo cerkvenih obredov ali živijo v moralnem neskladju glede zakonske zveze in drugih zahtev Cerkve. Na tem mestu naj dodam le nekaj specifičnosti, za katere menim, da dopolnjujejo analizo stanja in razumevanje razlogov za tako stanje. Pri tem ne bom ostajal le pri oddaljevanju, temveč predvsem skušal pokazati, kako se ti ljudje lahko vrnejo.

2.1 Sprememba družbe in kulture

Slovenski prostor se je - cerkveno gledano - do pred nekaj desetletij ali pol stoletja zdel močno povezan s krščanstvom. Spremembe, povezane z razvojem, migracijami, premikom od z zemljo in obrtjo povezane kulture v industrijsko, uradniško in storitveno delo, pomenijo tudi konec moči takega krščanstva. Danes večina ljudi nima neposrednega odnosa z zemljo in ritmom narave, naravnim koledarjem, ki so ga dobro poznali naši kmečki predniki. Industrijskemu človeku, uradniku in izvajalcu storitev življenjski ritem teče drugače. Zato moč krščanstva, ki je povezana z ritmom setve in žetve, rasti in počivanja, stisk ob suši, povodnjih in hudi uri - torej stoletja primernega ljudskega krščanstva - danes ne more dajati odgovorov na stiske in potrebe večine sodobnih ljudi. Zdi se mi, da je eden pomembnih vzrokov velikega števila obrobnih in oddaljenih tudi to, da slovensko (in drugo) krščanstvo ni pravočasno in v zadostni meri uspelo poiskati novih kulturnih izrazov vere. Ni presenetljivo, da se zato zadnja desetletja tako močno poudarja pomen inkulturacije - pa ne le v misijonskih deželah, tudi v spremenjenih kulturah Evrope in celotnega Zahoda.¹³

Moja hipoteza je, da so z ritmom kmečkega dela povezani religiozni obredi in prazniki v preteklosti do neke mere uspeli integrirati mnoge posameznike, ki bi se sicer vse bolj oddaljevali od Cerkve. Kultura industrijskega človeka, uradnika in družbe storitev takih obredov in praznovanj, ki bi bili tesno povezani z ritmom dela, ne pozna ali pozna v zelo omejeni obliki. Zato do srečanja krščanstva s sodobnim človekom na robu ne more priti na enak način,

¹³ *Nekatere teze o inkulturaciji moderne zahodne kulture najdemo v M. de Carvalho Azevedo, S.J. Inculturation and the Challenges of Modernity. Roma, 1982. Prim. tudi navedeno delo Gallagherja in H. Carrier. Evangelizing the Culture of Modernity. Maryknoll NY: Orbis Books.*

treba je iskati in najti druge okvire - sicer do srečanja sploh ne pride ali pa le ob redkih priložnostih, denimo ob velikonočnem blagoslovu jedi, pogrebu in porokah.

2.2 Nekaj primerov, kako so se ljudje z obrobja srečali z božjim in s Cerkvijo

Ker verujem, da je pričevanje močnejše od abstraktnega mišljenja, navajam nekaj meni znanih primerov. Razlog je tudi v tem, da je veliko ljudi pričevalo o svoji verski izkušnji (ali ponovnem srečanju z vero) na enak način, kot o tem pričujejo ti, ki so ostajali v krščanstvu in si prizadevali za iskreno rast vere.

a) Osebno srečanje kot pot k iskanju zrele vere

Veliko ljudi - sam sem jih srečal na mnogih cerkvenih srečanjih doma in v tujini - je v mladosti izgubilo stik s Cerkvijo ali je ostajalo na nezreli obliki zunanjega krščanstva. Kasneje pa so doživeli milost srečanja z božjim - pogosto je pri tem bilo zelo pomembno osebno prijateljstvo z verujočim, ki jih je spodbudilo k lastnemu iskanju in poglobitvi vere. Taka neposredna osebna srečanja se lahko dogodijo v različnih prostorjih življenja, vendar izkušnje kažejo, da so nekatera območja prednostna za tako srečanje.

Najprej so to prijatelji vrstniki, ki včasih navdušijo za vključitev v župnijo (v župnijsko skupino ali drugačna srečanja v okviru župnije), povabijo k osebni rasti v veri. Pogosto se ta vidik okrepi, če je povezan z nekajdnevним druženjem, kjer se izkuša duhovno osredinjeno skupno bivanje (posebno močan okvir svetovnih razsežnosti je Taize, pri nas taka srečanja v različnih oblikah potekajo več desetletij). Ena izmed prednosti takih srečanj je, da se v njih lahko prepoznajo zelo verni in ti, ki so na robu, v skupnem iskanju vere - in pričevanje voditeljev in teh, ki so že nekaj dosegli, ima moč nagovoriti tudi druge.

b) Pokoncilaska cerkvena gibanja, skupnosti in združenja

Poseben način medosebnih srečanj, ki so hkrati močno religiozna srečanja, omogočajo nekatera cerkvena (laična) gibanja, združenja in skupnosti, v katerih je sistematično povezana osebna rast, apostolska zavzetost in elementi pristnih skupnosti. Ko sem bil na svetovnem kongresu cerkvenih laičnih gibanj, združenj in

skupnosti v Rimu, v dneh pred binkoštni I. 1998, sem na srečanjih s predstavniki več kot 40 svetovnih gibanj živo izkusil ne le bogastvo različnih darov, ki jih Sveti Duh po teh združenjih daje vsej Cerkvi, temveč tudi mnoge osebne primere, kako so se ljudje, ki so bili oddaljeni, spet prepoznali v Cerkvi in v njej tudi plodno zaživel. ¹⁴ Mnoge je tedaj presenetil tudi govor kardinala Ratzingerja, ki je govoril o dveh izrazih Cerkve, petrinskem in marijanskem - prvi v obliki škofijskih struktur, župnij ipd., drugi (tudi) v obliki duhovnih gibanj, skupnosti in združenj. Seveda gre za komplementarni in dopolnjujoč vidik ene same Cerkve - zato morata oba izraza drug drugega podpirati. Vendar ne gre prezreti, da je kardinal požel izjemno veselje udeležencev z mislimi, ki so potrdile, da so nova cerkvena gibanja, združenja in skupnosti poseben dar Svetega Duha Cerkvi 2. vatikanskega koncila. Dejansko je vrh cerkvene hierarhije priznal, da imajo gibanja posebno mesto v Cerkvi - in, dodajam, da so nekatera izmed njih uspela izraziti veliko ljubezni in ustvarjalnosti pri ljudeh, ki bi sicer ostali obrobni kristjani. To seveda ne pomeni, da se v teh združenjih ne morejo pojaviti skušnjave privatizma, ekskluzivnosti in druge zablode, vendar nas nekatere stranpoti ne smejo odvrniti od priznanja velikega dela Svetega Duha, ki se izraža v njih.

c) Umetnost in filozofija kot vir, obrnitve h globljemu krščanstvu

Opozorim naj na vsaj meni nekoliko presenetljiv način spreobrnitve. Prijatelja je k cerkveni vernosti napotilo branje filozofije - konkretno personalistične filozofije Nikolaja Berdjajeva. V nekem trenutku se mi je zdelo, da je tak način nekaj redkega - kasneje pa sem se zavedal, da je v podobnem smislu treba jemati vpliv Pascalovih Misli in mnogih drugih del človekovega mišljenja. Spomnimo se na sveto Edith Stein, ki je v tem pogledu dvojen zgled: prvič, poglobljanje v filozofiji je bila pot njenega osebnega spreobrnjenja in poti k veri; drugič, po njenem razglašenju za sveto so poročali o velikem številu "čudežev" duhovnih ozdravljenj in spreobrnjenj. Nekaj podobnega lahko izluščimo iz besed nekaterih Cerkvi obrobnih ali celo nevernih ljudi po ogledu kapele Redemptoris Mater v Vatikanu. Tam je teološka govorica tako močno povezano z likovno

¹⁴ *Prim. I movimenti nella Chiesa: Atti del Congresso mondiale dei movimenti ecclesiali. Roma, 27-27 maggio 1998. Vatican, 1999.*

govorico, da so se ljudje začudili in so se dejansko - tako nekateri govore - čutili povezane s tam prikazano odrešenjsko zgodovino, z življenjem upodobljivih oseb. Drugače rečeno, srečali so se s Cerkvijo, kot jo izraža lepota, izražena v umetnosti.

Seveda so tudi drugi primeri "zaobrnitve" k veri. Tu podani nimajo namena, da bi jih privilegirali, temveč da z njimi pokažemo, da obstajajo prostorja, ko se sodobni oddaljeni človek sreča z vero. Pomembno je, da iščemo, kje vse so taka prostorja in jim dajemo priznanje, ki jim gre - torej jih podpiramo in z njimi seznanjamo ljudi, ki bi od tega imeli duhovno korist.

2.3 Nekateri vzroki oddaljevanja ljudi od Cerkve

Omenil sem že, da je pomemben razlog oddaljevanja od Cerkve pritisk prevladujoče kulture, ki je krščanstvu nenaklonjena. Na spremembe te kulture na kratki rok nimamo veliko vpliva - drugače pa je na dolgi rok. Spopad kultur še nima zmagovalca, in boj med "kulturo smrti" in "civilizacijo ljubezni" še traja.¹⁵

Kot kristjani pa ne smemo prezreti tistih razlogov oddaljevanja od Cerkve, za katere smo sami krivi, ker so bodisi posledica naše grešnosti in omejenosti, bodisi strukturnih napak zgodovinske Cerkve kot institucije, bodisi načina življenja naše vere. Nobenega dvoma ni, da je šibkost naše vere ter napake in krivde (osebne in skupnostne) razlog oddaljevanja nekaterih ljudi. Krščanstvu in kristjanom utemeljeno očitajo krivdo za nekatere napake v preteklosti.¹⁶

Dve stvari se mi v tem pogledu zdita zelo pomembni: priznavanje tega, da je božanskost Cerkve tako močna, da je ne morejo

¹⁵ Prim. omenjeno knjigo Gallagherja.

¹⁶ *To je izjemno dobro pokazal Nikolaj Berdjajev v zagovoru krščanske vere, kot ga je sam izpovedal v burnih letih po ruski oktobrski revoluciji sredi tedaj že boljševiške Moskve (Prevod dela "O dostojanstvu krščanstva in nedostojanstvu kristjanov" je izšel v slovenskem prevodu v zborniku Ekklesia: v kakšno duhovno skupnost verujem? Ljubljana, 2001). Ob priznavanju tako izjemnih veličin krščanstva kot krivde zgodovinskih izrazov krščanstva v zemeljskih institucijah in konkretnih kristjanov se Berdjajev zazre v sedanjo in prihodnjo nalogo kristjana - to je v izpoved izjemne moči vere, upanja in ljubezni, poziv k poosebljeni veri, ki jo nekatere zgodovinske oblike krščanstva niso izražale, in k osebnemu odnosu s Kristusom, Sveto Trojico.*

uničiti niti zunanji napadi niti vse človeške napake kristjanov, ter to, da so napake klic k priznanju velikega usmiljenja Boga. To ima pomembne konsekvence za odnos do oddaljenih: če Bog na nas gleda bolj z usmiljenjem in odpuščanjem kot s kaznijo (npr. za moralne prestopke), moramo tudi mi gledati na oddaljene predvsem z usmiljenjem in odpuščanjem.

Zanimivo, da so obrobni in oddaljeni zelo dobri opazovalci napak Cerkve in kristjanov. To lahko s pridom uporabimo tudi "kristjani jedra", saj nam te besede lahko pomagajo, da se zavedamo napak in ostajamo ponižni in vedno bolj uprti v Boga in iskanje celovito duhovno prežetega življenja. Čeprav nas lahko katere teh pripomb žalijo, je treba prisluhniti tistim (psihološkim in duhovnim) razlagam, da je v takih kritikah pogosto izražen strah, ranjenost in nemoč, ali so odmev v preteklosti doživete krivice ali pomanjkanja ljubezni in priznavanja dostojanstva. Menim, da je ključ odgovora na tako kritiko dvojen: prosilna molitev za te, ki kritizirajo, ter zahvalna in slavilna molitev Bogu za milost vere in včlenjenost v Cerkev. Treba je priznati, da je vera dar in da brez očitne Božje milosti sami vere ne bi imeli. S takim živim pričevanjem bomo pokazali, da nam pri veri ne gre za osebno "čast in slavo", temveč za bistveno: pravilen odnos do Boga in ustvarjenega sveta, narave in ljudi, ter da ne nosimo zamer za kritiko, temveč je naše drža odpuščanje.

3. O odnosu do oddaljenih in obrobnih

Prepričan sem, da je moč vere ne le v individualni religioznosti temveč v veri skupnosti. Tako sem se z nekaterimi prijatelji v veri pogovarjal o temi oddaljenih in obrobnih in njihovi kratki poudarki, ki so mi jih poslali čez čas, po osebni molitvi z Bogom, se mi zdijo primerno izhodišče tega poglavja.

Prav vsi so izrazili potrebo, da do obrobnih in oddaljenih pristopimo "z osebnim odnosom, ker samo ta nagovori". Nekdo pravi, da smo vsi verni poklicani, da iščemo in se pogovarjamo o konkretnih načinih boljšega odnosa do obrobnih in oddaljenih. Na primer, lahko bi "spodbujali razne oblike povezanosti v župniji; povabili osebno, da se pridružijo oz. pridejo pogledat". Treba je "pritegniti s pozitivnim nagovorom, navduševati za dobro" in čim manj moralizirati.

Drugi poudarja, da smo za njihovo vključevanje "odgovorni tako ožje 'cerkveni možje, škofje in duhovniki', kot tudi laiki - vsi predvsem s svojim zgledom življenja in besedo, ki naj spodbuja in opogumlja in se ne spotika ob malenkosti oziroma ruši, ne da bi vsaj istočasno še bolj intenzivno gradila."

Spet drugi naglašaja, da se moramo "obrobni kristjanom", kakor tudi vsem ljudem, približati dobrohotno in graditi na tem, kar že je v človeku, kar je dobro in povezuje." Spodbuja tudi možnosti sodelovanja za skupno dobro v družbi, lahko s pomočjo konkretnih ljudi ali že obstoječih skupin v Cerkvi in tudi zunaj.

Iz zapisanih besed prijateljev in prijateljic v veri, iz razvitih misli in izkušenj ter drugih virov, ki jih tu ne morem pojasnjevati, menim, da nam pri iskanju odgovora kristjanov in krščanstva na izziv oddaljenih in obrobni med drugim lahko pomagajo tudi usmeritve in/ali poudarki, kjer lahko pride do pristnega srečanja z obrobni in oddaljenimi v njihovem konkretnem življenju. Ne gre za popoln seznam, temveč za nekatera izhodišča in spodbude, da na to vprašanje ne gledamo preveč ozko.

1. Izogibati se je treba predsodkom ter delovati tako, da se predsodki zmanjšajo.

Predsodki so ena največjih ovir za pristen odnos, za dobrohotno razumevanje drug drugega ter velika prepreka sodelovanja in delovanja za skupno dobro.

2. Treba je iskati to, kar je v sodobni kulturi in družbi dobro, resnično in lepo - in kdo so nosilci tega.

Zelo pomembno je, da iščemo odnos do tistih, ki so odprti za dobro, čeprav tega morda še ne uspevajo izražati v velikih stvareh. Z besedo dobro, lepo in resnično mislim tako na medčloveške odnose kot na kulturo in na družbeno strukturo, vključno z umetnostjo in znanostjo, javnimi zadevami, politiko in ekonomijo. Spodbujati je treba tako držo kristjanov in krščanstva, ki bo temu naklonjena in bo dejansko priznavala doprinos teh ljudi za dobro in resnično v življenju posameznikov in družbenih skupin. Posebej se moramo izogibati temu, da bi ljudem, ki si prizadevajo za dobro, očitali njihovo neverovanje v Kristusa. Priznavanje doprinosa teh

ljudi je pot, da bodo morda tudi oni prisluhnili, kaj lahko kristjani dodamo njihovim pogledom in sprejemanju tega, da smo skupaj zmožni delovati bolje.

3. Izogibati se je treba napačnim in zavajajočim poenostavitvam.

V politiki se krščanstvo ne more poistovetiti z neko politično stranko, ali se v ekonomiji opredeliti za nek ekonomski sistem. Treznost nam nalaga, da (1) prepoznavamo dobre lastnosti posameznih opcij in te podpiramo - hkrati pa opozarjamo na šibkosti in slabosti ter (2) razločujemo med vero, ki se izraža v različnih političnih in ekonomskih pogledih - seveda z izjemo tistih (levih in desnih) pogledov, ki se poslužujejo prisile, zanikajo dostojanstvo osebe in določeno avtonomijo družine, Cerkve in drugih oblik združevanja ljudi.

4. Velika nevarnost kristjanov je, da spreobrnjencem in ljudem, ki se iz obrobja spet približajo Cerkvi, ne dajemo pravega prostora.

Res je, da imajo nekateri tudi drugačne lastnosti kot ljudje, ki so ves čas v ožjem krogu Cerkve - včasih v smislu večje vneme, bolj radikalnih zahtev, težnje po celovitem pogledu na vero in življenje....¹⁷ Prav žalostno je, da kristjani s sumničenjem kažemo vanje in se pravzaprav malo veselimo tega, da so se približali jedru Cerkve. Menim, da je ena bistvenih nalog kristjanov, da tu pokažemo vso velikodušnost in veselje, da Duh daje, da se nam pridružujejo novi člani.

5. Mnoge obrobne lahko privabimo v bolj tesne vezi z verujočimi le tako, da se jim približamo v njihovi veličini in/ali stiski.

V tem smislu je pomembno, da kristjani nismo 'zapečkarji' ali 'zakristijski kristjani', temveč da se dejavno so-udeležujemo civilne-

¹⁷ *Da duhovnost razumemo in izkušamo celovito, je zahteva, ki se kristjanom v času preizkušanj in stisk s strani okolja (in notranjih stisk!) postavlja bolj kot morda v preteklosti. Zato so "priročniki", ki na celovit, integralen način izražajo bistvo krščanstva zelo pomembni - in to ne le katekizem pač pa duhovna literatura, ki vključuje praktično življenje, izkustva ljudi. V tem smislu velja opozoriti na delo p. Tomaša Špidlika Osnove krščanske duhovnosti (Maribor: Slomškova založba, 1998), iz katere sem veliko črpal tudi za pričujoči zapis - katere čudovita lastnost je tudi izjemna berljivost, preprosta razumljivost besed ter odsotnost nekaterim motečih opomb.*

ga življenja v različnih združenjih, pobudah in družbenih gibanjih - seveda, kjer je to mogoče in kjer le-ta izražajo dobro ali vsaj odprtost za dobro. Mnoge teh oblik so prednostna oblika srečevanja z ljudmi, ki so odprti za dobro in so izgubili tesen stik s Cerkvijo. Ne nazadnje smo tudi kristjani poklicani, da oblikujemo tako imenovana "para-cerkvena" združenja civilne sfere (to je s cerkvijo le deloma povezana združenja, ki niso ožje religiozna, a so krščanska v svojem bistvu) in v njih skupaj z nevernimi delujemo za skupno dobro.

Po drugi strani je velikodušen odziv na stisko nevernih izraz tega, da se z njimi čutimo duhovno povezani. Človek v stiski razvije posebne odzive in posebno občutljivost. V preteklosti in sedanosti so kristjani razvili mnoge oblike pomoči ljudem v stiski, ki so pogosto več kot le pomoč, so priznavanje dostojanstva tem ljudem, ko so jih mnogi drugi zanikali ali kratili dostojanstvo in/ali moč ozdravitve. Prednostna izbira za uboge, ki je odločitev velikega dela krščanstva, nas zavezuje, da smo še posebej občutljivi do stiskistih, ki so jih drugi zapustili in/ali potisnili v marginaliziran položaj.

V tej točki se dotikamo treh načel družbenega nauka Cerkve, skupnega dobrega, solidarnosti in subsidiarnosti. Glede njih, zlasti glede slednjih dveh, je pomembno poudariti, da ni vsaka pomoč pravilno udejanjanje teh načel - pomoč mora voditi k temu, da ljudje ne postajajo odvisni od pomoči drugih, pač pa da sčasoma razvijejo svoje potenciale in postanejo čim bolj samostojni.

6. Posebej pomemben vidik srečanja z oddaljenimi in obrobniimi je področje človekovega dela in življenja v prostem času.

Zelo pomembno je, da ljudem pomagamo najti globlji smisel dela - začnši pri tem, da ima delo notranjo kvaliteto in ni le sredstvo za zaslužek. Mnogi ljudje trpijo, ker postajajo sužnji kolesja zahtev sodobnega delovnega procesa, ker ne vidijo možnosti, da bi zaslužek dela prostovoljno solidarno delili z drugimi (ne vidijo smisla miloščine in prostovoljstva). Velika večina dela že dolgo ni več poklic/poklicanost, pa tudi kristjani pogosto ne opazimo napačnega rangiranja poklicev z višjim in nižjim dostojanstvom. Delo v veliki večini poklicev ima enako dostojanstvo ne glede na zahtevnost in plačilo - izjeme so nekateri poklici, ki so usmerjeni zoper dostojanstvo človeka ali nekateri načini izvajanja določenih poklicev (npr. prisilnost).

Prosti čas je morda ena največjih priložnosti in ranjenosti sodobne kulture. Tako je na eni temna stran sodobne kulture, na primer dejstva, da se mnogi ljudje, zlasti mladi, ne znajo več zabavati brez stimulansov kemije (alkohol, mamila), da so vzorci množične kulture reducirali človeka na potrošnika in nad njim izvajajo prikrito prisilo, ali da mnogi v spolnih odnosih prepoznavajo le zadeva trenutnega telesnega užitka - in tako postajajo izpraznjeni resnično globokega odnosa med moškim in žensko. Na drugi strani prosti čas nudi možnost uresničenja mnogih izrazov pristne medčloveške povezanosti, solidarnosti in je nujni prostor posameznikove osebne rasti, za mnoge pa tudi prostor sprostitve, ustvarjalnosti in potrebne samote (hobiji, rekreacija, izobraževanje itd.).

Menim, da bo tisti, ki bo ljudem pomagal polneje preživljati prosti čas, odprl mnoga srca za dobro.

7. Ne nazadnje se je treba ozreti na sodobno družino in na njen odnos do drugih okolij družbenosti, vse od "malih življenjskih svetov" do megastruktur države in trga.

Kristjani v poudarjanju družinskega življenja - kar je nujno, saj je družina primarna celica skupnega življenja - lahko zapademo v skušnjave, ki v družinsko življenje vnesejo napačne rešitve. Prva skušnjava je, da družino preveč tesno zapremo pred svetom. Družina ima poklicanost, da otroke usposobi, da bi se znali vključiti v svet - zato ne more ostajati zgolj prostor zasebnosti, brez temeljitih odnosov do okolja (tako lokalnega kot širšega, vse do narodnega, religioznega in kulturno-političnega). Zakon in družina sta tudi tisti prostor, kjer zakonca drug drugemu pomagata, da vsak lahko bolj polno živi svoj poklic, službo - začeni s tem, da se o tem pogovarjamo, molimo drug za drugega in za sodelavce, skupaj z drugimi iščemo boljše rešitve. Družina je tudi privilegiran prostor, da reflektiramo, zakaj je danes toliko družin razbitih, otrok brez staršev, starejših ljudi brez pristnih odnosov z otroki in vnuki.

Opozoril bi rad na to, da je avtonomijo družine treba vedno varovati, vendar ne v smislu ločenosti družine od drugih okolij. Predlagam, da se na družino gleda kot na eno izmed komplementarnih, dopolnjujočih oblik pristnega sožitja ljudi. Pravo mesto družini bomo ustvarili tudi tako, da bomo hkrati razvijali šolstvo, lokalno skupnost, civilna združenja in institucije ter druge

oblike skupnega življenja vse do politične in gospodarske ureditve države in trga ter Cerkve kot makroinstitucije.

Menim, da je ustvarjalnost na tem področju ter mnoge možnosti, ki družinskim članom omogočajo pričevati za pristno krščanstvo v okoljih, kamor duhovniki in redovniki nimajo dostopa ali je dostop zelo omejen (vse od delovnih mest in šole do vrstnikov in zabave), velikega pomena za krščanstvo prihodnosti. Mnogi obrobni se edino na teh krajih srečujejo s kristjani, ki so tesneje povezani v Cerkev. Laiki smo - skupaj z duhovnimi voditelji in vodstvom Cerkve, v edinosti s škofi, duhovniki in redovniki ter v sodelovanju s cerkvenim učiteljstvom - poklicani, da se odzovemo na te izzive.

Zaključek

Oddaljeni in obrobni kristjani so velik izziv, ki ga Cerkev ne sme prezreti. Laiki smo skupaj s škofi, duhovniki, redovniki in redovnicami poklicani, da na ta izziv iščemo odgovor in dejavno prispevamo k reševanju. Menim, da je prav, da pri tem sledimo izbiram 2. vatikanskega koncila, ki je priznaval, da stari vzorci družbeno-kulturnih izrazov vere - ki so v določenem času bili primerni - ne ustrezajo stvarnosti sodobnega časa. Poklicani smo k ustvarjanju nove kulture, katere bistven del je dialog in srečanje z temelji lastne identitete, vse do obdobja prvega krščanstva. V našem primeru gre za pot dialoškega srečanja s oddaljenimi in obrobnimi v njihovih konkretnih življenjskih okoliščinah. Dialog pomeni tudi poslušanje drugega, priznanje njegovih kvalitete in utemeljeno pričevanje za razloge naše vere. Temelj dialoga je skupna zavezanost resnici in v tem se lahko srečamo z vsemi ljudmi dobre volje, ne glede na to, koliko so oddaljeni od jedra Cerkve.

Zapisani okviri so namenjeni izhodiščem za razmislek in delovanje, predvsem pa za spodbudo, da na to pereče vprašanje v skupnem pogovoru iščemo konkretne odgovore.

ODDALJENI - IZZIV ZA VSAKEGA KRISTJANA

Jezus jim je dejal: "Kdo izmed vas, ki bi imel eno samo ovco in bi mu v soboto padla v jamo, je ne bi prijel in izvlekel? Koliko več je vendar vreden človek kakor ovca!" (Mt 12, 11-12)

Uvod

1. "Jaz pa ne hodim v cerkev!"

Pred kratkim sem bil priča resničnemu, nekoliko ironičnemu dogodku: kaplan, navdušen kolesar, je pri svojih gorsko kolesarskih podvigih naletel na znanca, doma iz iste župnije. Zgodila se je nesreča. Znanec je z vso silo treščil v drevo in samo čelada ga je obvarovala pred najhujšim. Udarec pa je klub temu bil tako hud, da je padel v nezavest. Požrtvovalni kaplan mu je pomagal, ga oskrbel, spravil v dolino in peljal k dežurnemu zdravniku. Čez nekaj časa pa se mu je za požrtvovalno pomoč prišla osebno zahvaliti mama poškodovanca in ga ogovorila nekako s temi besedami: "Resnično sem vam iz srca hvaležna za vso pomoč, ki ste jo izkazali mojemu sinu. Res, lepo je poznati tako dobre ljudi, čeprav vam moram povedati, da se v prihodnosti verjetno več ne bova več srečala. Veste, jaz ne grem nikoli v cerkev."

A stari pregovor pravi, da se zarečenega kruha največ poje. Dober mesec dni po omenjenem dogodku smo v župniji priredili vrhunski pevski koncert, ki so ga izrazito propagirali lokalni mediji. Odziv je bil velik in med množico obiskovalcev sva s kaplanom opazila tudi omenjeno gospo. Kaplan se je nasmehnil in pristopil do nje ter ji izrazil prisrčno dobrodošlico ...

S to zgodbo sem hotel nakazati bistveno sporočilo razmišljanja o oddaljenih v Cerkvi. Oddaljeni so ljudje, ki so se iz različnih razlogov odtujili Cerkvi, a so na poseben način z njo povezani. Povezani še bolj kot si oboji lahko predstavljamo. Konec koncev živimo in delamo v istem okolju in se srečujemo z istimi problemi. Potrebno je torej le nekaj iznajdljivosti, pozornosti in razumevanja in naše poti se hitro združijo.

Koreferat ima dva dela: v krajšem teoretičnem delu bomo najprej nakazali širši družbeni in kulturni kontekst, v katerem živimo danes, v drugem delu pa podali razmišljanje o pojavu oddaljenosti in poteh zблиževanja, ki sledijo iz konkretnega pastoralnega dela.

1.1. Širši kontekst: sekularizirana in pluralistična postmoderna družba

V klasičnem smislu je oddaljen tisti, ki je zanemaril svoje verske in cerkvene dolžnosti. Povedano v jeziku sociologije imamo opravka z modernim, emancipiranim in sekulariziranim osebkom. O oddaljenosti oziroma sekularizaciji lahko razčlenjeno govorimo na dveh ravneh:

- a) **na ravni državnih in družbenih struktur:** zmanjšanje vpliva religioznih institucij, proces avtonomizacije, ločitev Cerkve od države, znotraj tega laizacija šole in sodstva, laizacija umetnosti - cerkve niso več naročniki umetnosti, v umetnosti ne prevladujejo več religiozne teme ...
- b) **na osebni ravni:** odnos med posameznikom in religioznimi institucijami se vedno bolj ohlaja, padanje udeležbe pri verskih obredih, upadanje števila članstva, ignoranca verskih in moralnih norm v vsakdanjem življenju ...

V razmišljene o fenomenu oddaljenosti moramo zajeti tudi značilnosti postmoderne in pluralistične družbe. Na področju verovanja si posameznik sam izbira predmete, vsebine in cilje verovanja. Vernik vzame tisto, kar potrebuje in zadovoljuje njegove potrebe. Priča smo verskemu sinkretizmu, ki v eno malho meče resnice iz različnih verskih tradicij po principu zadovoljevanja trenutnih vernikovih potreb. Zdi se, da je katoliška doktrina in vera še posebej izpostavljena tej verski tržnici. Ušesom sodobnikov namreč izredno prijajo Jezusove besede o prijateljstvu, ljubezni, milini, odpuščanju a ko slišijo Jezusa, ko jim po Božji besedi govori o grehu, večni kazni in sankciji, takrat seveda postanejo nema in ignorantska. Tako je danes nekaj normalnega in sprejemljivega, da se zjutraj udeležim sv. maše, popoldan prisostvujem tečaju joge, zvečer, po napornem dnevu pa sem na meditaciji in tehnikah sproščanja pod vodstvom velikega mojstra. V ozadju mentalitete in prakse verskega sinkretizma je globoka rana duhovne shizofrenije

sodobnika. Tudi človek, ki je prepojen s porabniško miselnostjo, ki je na videz izredno površna, nosi v sebi potrebo po odgovorih na temeljna bivanjska vprašanja, hoče uresničiti svoje bivanje, najti smisle, življenju hoče dati motivacijo. In začne iskati ...¹⁸ Sindromi iskanja so popolna duhovna zmedenost in zbežanost. Sedanji papež je še kot kardinal Ratzinger na preprost način opisal sodobno človekovo iskanje: "Živimo v zgodovinskem okolju, kjer se je hudo povečala skušnjava, da bi poskusili preživeti brez Boga. Naša družba temelji na prepričanju, da je mogoče narediti čisto vse. Seveda pa se nam - če tako mislimo - življenje zapre v to, kar si lahko sami naredimo, izdelamo in dokažemo. Vprašanje o bogu s tem samo po sebi odpade."¹⁹

Sekulariziran, emancipiran in duhovno zmeden posameznik je torej predmet naše razprave in iskanja poti zblíževanja s cerkvenim občestvom.

Preden pričnemo razmišljati o tipizaciji oddaljenih, značilnostih in vzrokih za oddaljenost, se moramo zavedati nevarnosti posploševanja in deljenja na "naše" in "tiste, ki ne hodijo k maši". Do Boga je namreč toliko poti, koliko je ljudi, kot pravi v knjigi *Sol zemlje* kardinal Ratzinger.²⁰ A kljub vsemu bomo skušali povezati nekatere skupne značilnosti, ki jih lahko kristjan in pastoralni delavec zazna v pogovoru, delu in življenju z ljudmi, ki so v klasičnem smislu ignorance oddaljeni od Cerkve.

- a) V prvi vrsti gre za ljudi, ki se distancirajo od Cerkve kot institucije.** "Bog da, vera da, Cerkve ne," je njihova znana parola. To so ljudje, ki so verni, a za svojo vero ne potrebujejo Cerkve. Z Bogom se pogovarjajo v svojem srcu, v življenju pa skušajo živeti po načelih krščanstva. Vero živijo v intimi svojega srca, tesno ograjeno in zaprto. Pretrganje vezi s Cerkvijo pomeni za krščansko vero, ki je v svojem bistvu občestvena, krnitev. Vera se individualizira, v naslednjem koraku opusti zakramente, ki imajo prav tako izrazit občestveni značaj. Slednje je še posebno očitno pri izvenzakonskih skupnostih. "Zakaj pa bi se poročila, saj se imama kljub temu rada, četudi ne grem k maši, sem verna

¹⁸ Prim. M.I. Rupnik, *Reči človek, Ognjišče, Koper 2001, 20-21.*

¹⁹ J. Ratzinger, *Bog in svet, Družina, Ljubljana 2003, 17.*

²⁰ Prim. J. Ratzinger, *Sol zemlje, Ljubljana 1998, 34*

...,“ so argumenti ljudi, ki sicer sebe smatrajo za verne, a so od Cerkve oddaljeni, ker jim manjka bistvena vez z občestvom, ki njihovo vero preverja, preizkuša, ji daje življenje in jo tja tudi vrača. Prekinitev vezi z občestvom, zbranim okrog evharističnega oltarja, je prvi in tudi usoden korak v oddaljenost. Evharistija je namreč "vir in višek vsega krščanskega življenja" (C11). Communio kot obhajilo vzpostavlja communio kot občestvo vernikov, učencev, ki so poslani, da to občestvo širijo. Maša tako postane za vernika poslanstvo v Cerkvi za svet.²¹ Posledično pri takšnih tudi ni računati na kakršnokoli družbeno angažiranost, v smislu misijonskega ali družbeno političnega delovanja, saj manjka osnova in načrt poslanstva, ki je Evharistija. Evharistija, ki nas povezuje v eno Telo, nas usposablja, da podobno kot emavška učenca "še tisto uro vstanemo" (prim. Lk 24,33). Za krščansko poslanstvo je potrebno da vedno znova slišimo in skušamo živeti: "Pojdite v miru, pojdite, poslani ste!" To pa slišimo in doživimo le pri evharistični daritvi. Zato lahko postavimo tezo, da se oddaljenost meri z oddaljenostjo od evharistije.

- b) Ljudje, ki sprejemajo krščanstvo na idejni in delno na moralni ravni, Cerkev pa zavračajo.** Gre za ljudi, ki se navdušujejo nad Jezusovo miselno in moralno veličino. Podobni so učencu, navdušenemu nad Jezusom, a se ustavijo, ko slišijo njegov odgovor: "Eno ti manjka: pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim in imel boš zaklad v nebesih; nato pridi in hodi za menoj!" (prim. Mr 10,21). Takšni bodo pristopili zakramentom in poslali svoje otroke k verouku "za vsak slučaj" ali pa ker "to res ne more škoditi, saj bodo tam slišali same lepe stvari!" Posledice takšnega mišljenja so verski sinkretizem in relativizem, ki posameznike v veliki meri oddaljuje od Cerkve.
- c) Verski analfabeti:** danes je moč opaziti veliko stopnjo verskega neznanja. Mnogo je totalnih verski analfabetov. Odrasli imajo o bistvenih elementih krščanske vere otroško, mitsko ali popolno popačeno vedenje. Slednje se izraža na roditeljskih sestankih ali pri verouku, kjer dobiš odgovor na

²¹ Prim. M. Zupančič, *Zakramenti božje mojstrovine*, Vernar Consulting, 2004, 244-245.

vprašanje: "Kdo bo prišel med nas na veliko noč?" enoglasni odgovor: "Zajček!" Dejansko le nekaj odstotkov učencev pride k verouku s solidnim verskim predznanjem. Ostalim je treba razlagati osnove krščanstva. Versko neznanje otrok je seveda v prvi vrsti pokazatelj verskega znanja njihovih staršev. Med njimi vlada vsesplošna apatija in nezainteresiranost po pridobitvi verske izobrazbe. Starši sicer otroke še motivirajo, da se naučijo zahtevano veroučno snov, ker je pač to pogoj za pristop k birmi in na tej točki se njihov verski izobraževalni proces zaključi. Na drugi strani pa je zanimiv pojav rasti zanimanja za versko oz. psevdoverski literaturo drugih religij oziroma sekt. Z branjem tovrstne literature se razdalja samo še povečuje.

- d) Ljudje, zaznamovani s predsodki:** menim, da je to skupina ljudi, ki so kljub krstu in ostalim zakramentom od Cerkve še najbolj oddaljeni, saj pri svoji miselnosti in oddaljenosti trmasto vztrajajo. Versko neznanje namreč lahko nadoknadiš, a za osvoboditev predsodkov je potrebno garaško in ponižno delo ... Na nek način so predsodki posledica neznanja, predvsem pa medijske in splošne kulture in odnosa do vsega, kar je krščanskega. Groza, s kakšnimi predsodki so ljudje obremenjeni! Pojavljajo se povsod: med preprostimi, starimi komunisti in mladimi izobraženci, študenti in dijaki. Biti danes kristjan in če to javno poveš, tvegaš marsikaj: posmeh, ožigosanje s tradicionalistom, nasprotnikom znanosti in napredka, krivcem za križarske vojne in afere med duhovniki v Ameriki. Če si dijak škofijske gimnazije, te imajo sovrstniki za "farja ali nuno", za demokratično politiko si prenevaren in neprimeren, ker si proti porokam istospolnih in proti splavu, to pa je na volitvah lahko usodno. Če si učitelj, pa je že pod vprašajem tvoja nevtralnost in laičnosti. Dialog z ljudmi, ki so obremenjeni s takšnimi predsodki, je naporen, saj ponavadi mešajo zgodovinska dejstva s fantazijo in miti ter dogodke interpretirajo izven zgodovinskega konteksta in potrebno je veliko modrosti, predvsem pa potrpljenja, da takšnega sogovornika pripraviš do normalnega dialoga.
- e) Oddaljenim predvsem manjka bistvena sestavina naše vere: zakramentalno, evharistično in občestveno življe-**

nje Cerkve, ki moči in energijo za svoje življenje in delovanje črpa iz osebnega odnosa do Jezusa Kristusa. T.i. oddaljeni pridejo v cerkev le ob večjih življenjskih prelomnicah (krst, poroka, pogreb), večjih praznikih ali kot sem opisal v zgornjem primeru (kulturni dogodek, turistični ogled cerkve ...). Zanimiv fenomen množičnega obiska je blagoslavljanje jedi na velikonočno soboto. Cerkve takrat pokajo po šivih. Obred blagoslova jedi in cerkveno obredje nasploh namreč nosijo v sebi močno simbolno sporočilo, nekaj veličastnega in prazničnega, kar ljudi privlači. A simbolno govorico so ljudje popačili in zbanalizirali na zgolj vidno, materialno. Kakšna zamera pride na dan, če slučajno pri poročnem obredu ne gre vse po načrtu in se, recimo, župniku nekoliko zaplete ... Kriza! Poroka je pokvarjena!

2. Kje se lahko torej srečamo in zblížamo?

2.2 Osebna vera in spreobrnjenje - pogoja za delo z oddaljenimi

Preprost in najbolj neposreden odgovor zblíževanja z ljudmi na obrobju je v Jezusovem stavku: "Resnično, resnično, povem vam: Jaz sem vrata k ovcam." (Jn 10,7)

Pot približevanja oddaljenim nam je nakazal tako, da je pokazal sam nase. In to nam je povedal še večkrat: "Kaj se vam zdi? Če ima neki človek sto ovc in ena od njih zaide, ali ne bo pustil devetindevetdesetih v gorovju in šel iskat tisto, ki je zašla?" (Mt 18,12) "Imam še druge ovce, ki niso iz tega hleva. Tudi tiste moram pripeljati in poslušale bodo moj glas in bo ena čreda, en pastir." (Jn 10,16). Skrbi za oddaljene moramo torej posvečati veliko pozornosti. Najprej je nujna usposobljenost vsakega posameznega kristjana in občestva. Papež pravi, da "evangelij najprej prinaša sadove v župnijskih skupnostih" (EE 15), kjer je neprestano potrebno spreobrnjenje "tako na ravni osebe kot tudi cerkvene skupnosti" (EE 23).

Pot k spreobrnjenju in neprestano vračanje k virom evharistije nas torej usposablja za uspešen dialog in misijon do oddaljenih, da jim "povrnemo upanje" (EE 86).

2.3. Konkretni predlogi

Oddaljeni pravzaprav predstavljajo izziv, ki je v vsakem zgodovinskem, kulturnem, predvsem pa osebnostnem kontekstu in

zgodbi posameznega oddaljenega posebej. Pri tovrstnem pastoralnem delu je potrebna izredna pazljivost in poslušnost, saj lahko kakršnokoli posploševanje doseže nasprotni učinek. Najboljši je torej osebnosti pristop v poslušanju, vživljanju v posameznikovo situacijo in vlogo, spoštovanje njegove drugačnosti. Oddaljeni mora ob pravem kristjanu najprej začutiti, da je to človek, ki ga razume, ki je dober in ki ga posluša. Biti preprosto ob njem, prijatelj. Gledano širše je danes zavzemanje Cerkev in kristjana za človekovo dostojanstvo, ne glede na to, kakšen in kdo je ta človek, nujna naloga. Človekovo dostojanstvo in svoboda je povsod na preizkušnji. V tem smislu se je tudi v eni izmed smernic Plenarnega zbora Cerkev na Slovenskem odločila, da se glede na okoliščine, v katerih se je znašla, "sprašuje o stanju duha in išče odgovore nanj." (PZ 1) Tako je s to odločitvijo Cerkev naredila pomemben korak od institucionalnega k osebnemu pristopu pri evangelizaciji. Dolžni smo vzpostaviti odprt odnos do izzivov, ki prihajajo s strani današnjih ljudi in Svetega Duha po njih.²² Cerkev torej razume in išče poti tudi do posameznika, ki se je od nje oddaljil.

Cerkev in kristjani se moramo torej v prvi vrsti vprašati, kaj in kako spremeniti, da bi med nas pritegnili tudi tiste, ki so oddaljeni. Kaj storiti, da bodo Cerkev in cerkvene dejavnosti prostor, kjer se bomo z njimi lahko srečali? Katere dejavnosti izbrati, da bodo oddaljeni motivirani, da se približajo ljudem v cerkvenih skupnostih.

Za srečanje imamo gotovo veliko možnosti pri dejavnostih, ki niso strogo vezane na obredje ali kakšno drugo versko dejavnost: kulturni večeri, splošna izobraževanja, ki so danes aktualna (seminarji za starše, delavnice osebnostne rasti ...), romanja, skavti, glasbene skupine ... To so priložnosti, kjer se lahko kristjani z njimi osebno srečamo po načelu postopnosti (medčloveški odnos, sprejemanje, razumevanje, dialog, povabilo k vključitvi v občestvo ...). S podobnega srečanja imam osebno izkušnjo: na eni izmed delavnic osebnostne rasti, ki jih vsako leto organiziramo v Domu sv. Jožefa in so izredno dobro obiskane, sem spoznal osebo, ki je sicer krščena, drugače pa že vrsto let prakticira eno od vzhodnjaških metod sproščanja in meditacije. In ravno takrat je bila pred njo organizacija mednarodnega meditativnega seminarja. Pozorno sem poslušal o njenih metodah sproščanja in pripravah na

²² Prim. I. J. Štuhec, *Cerkev sveta in prekleta, Mohorjeva družba Celje, 2005, 133.*

seminar, nakar me je presenetila, da bi rada naročila sv. mašo za uspešno izvedbo seminarja. Oseben pristop in pogovor bi osebi gotovo pomagal k razjasnitvi pojmov in osvoboditvi duhovne zmedenosti. Osebno spremljanje je torej najboljša in najučinkovitejša pot pri približevanju ljudi, ki so se od Cerkve oddaljili.

Prostor delovanja kristjanov, ki je v prvi vrsti "služenje osebi",²³ pa seveda ni omejen le na župnijo in župnijske prireditve, ampak je mogoč na vseh področjih delovanja, od politike, gospodarstva, medijev, kulture ...

Zaključne misli

Oddaljeni so bili in bodo tudi v prihodnje vedno med nami. Vredni so pozornosti in pastoralnega in oznanjevalnega dela, kar je večkrat poudaril tudi Jezus in jim zato posvečal prav posebno skrb. "Zasmilili so se mu, ker so bili kakor ovce, ki nimajo pastirja, in jih je začel učiti mnogo stvari." (Mr 6,34) Sodobnik, oddaljen od Cerkve, je danes zbežan, zmeden, dovzeten, da sledi tudi nepravim pastirjem. Pravi pastir ga bo sprejel kot sočloveka, kot enakovrednega, z enakim človeškim dostojanstvom in svobodo in mu bo s svojim veseljem do življenja pokazal pot k virom njegove sreče. Povabilu k prisostvovanju pri večni sreči in smislu pa se je težko upreti. A povabilu postane lažno, če v to nismo sami prepričani in tega tudi ne izžarevamo. Zato je delo za oddaljene nenehen osebni napor in preizkušanje lastnega odnosa do Boga.

²³ *Prim. Janez Pavel II, Posinodalna apostolska spodbuda o krščanskih laikih, 42*

KAZALO

Jože Goličnik UVOD	4
Mag. p. Branko Cestnik ODDALJENI POT CERKVE	6
Jožica Ličen KARITAS POT DO ODDALJENIH	26
Zlata Krašovec "KLUB", KI SPREJEMA TAKE, KAKOR SEM JAZ	33
Dr. Igor Bahovec ODDALJENI IN OBROBNI - KLIC K USTVARJALNI LJUBEZNI IN DEJAVNEJŠEMU PRIČEVANJU RAZLOGOV NAŠEGA UPANJA	40
Jure Levart ODDALJENI - IZZIV ZA VSAKEGA KRISTJANA	56

PASTORALNI TEČAJI

1. 1967 Župnija in družina - živi občestvi apostolata
2. 1968 Skupnostni duh in vzajemno delo dušnih pastirjev
3. 1969 Pastoracija bodoče in mlade družine
4. 1970 Podoba Cerkve v Sloveniji
5. 1971 Oznanjevalna služba
6. 1972 Posvečevalna služba
7. 1973 Vodstvena služba
8. 1974 Naša najvažnejša katehetska vprašanja
9. 1975 Oznanjevalna in spravna razsežnost maše
10. 1976 Krst in birma v življenju Cerkve
11. 1977 Zakrament sprave
12. 1978 Pastoralna služba bolnikov, invalidov in umirajočih
13. 1979 Pastoralna zakonca
14. 1980 Mesto in vloga (krščanske) družine v človekovem življenju
15. 1981 Dostojanstvo človeka in njegove vesti
16. 1982 Delo oblikuje človeka
17. 1983 Nedelja - praznik v kristjanovem življenju
18. 1984 Cerkev - občestvo poklicanih v Kristusu
19. 1985 Občestvo Cerkve raste iz evharistije
20. 1986 Da bi živeli (priprava na /prvo/ obhajilo)
21. 1987 Sveto pismo v življenju Cerkve
22. 1988 Organska pastoralna
23. 1989 Javno mnenje v Cerkvi
24. 1990 Skrb za Cerkev - skrb za cerkev
(Lepe cerkve soočitna znamenja)
25. 1991 Pastoralna zastavitev Karitas v Sloveniji
26. 1992 Bodite prostovoljci Kristusove ljubezni
27. 1993 Moč in nemoč župnije
28. 1994 Uvajanje v krščanstvo v družini in župniji
29. 1995 Družina v župniji ob zakramentu krsta
30. 1996 Birmanska pastoralna
31. 1997 Neposredna priprava na zakon
32. 1998 Človekova poklicanost
33. 1999 Zakrament sprave v novi luči
34. 2000 Evharistija na Gospodov dan
35. 2001 "Če je kdo med vami bolan..."
36. 2002 Župnija prihodnosti
37. 2003 Duhovnik v dialogu
38. 2004 Laiki v Cerkvi in družbi
39. 2005 Oddaljeni pot Cerkve

